

Startnotitie structuurvisie /
MER Waalweelde West
Uitgangspunten en reikwijdte en
detailniveau m.e.r.

CONCEPT

Opgesteld in opdracht van Stuurgroep Waalweelde West
Door DHV B.V. i.s.m. provincie Gelderland

Januari 2011

≡ provincie
Gelderland

INHOUD	BLAD
0 POSITIONERING EN SAMENVATTING	1
1 AANLEIDING	4
1.1 Integrale gebiedsontwikkeling; Waalweelde	4
1.2 Doel: Structuurvisie Waalweelde West	5
1.3 Nota van uitgangspunten structuurvisie	6
1.4 MER en notitie reikwijdte en detailniveau	6
1.5 Leeswijzer	10
2 HUIDIGE SITUATIE, AUTONOME ONTWIKKELING	11
2.1 Huidige situatie Waal	11
2.2 Autonome ontwikkeling	13
3 DOEL, UITGANGSPUNTEN WAALWEELDE WEST	14
3.1 Het projectgebied	14
3.2 Doelstellingen WaalWeelde	15
3.3 Uitgangspunten	15
4 REIKWIJDTE & DETAILNIVEAU MER	21
4.1 MER-alternatieven	21
4.2 Beoordelingskader	28
5 PROCEDURE EN ORGANISATIE	36
5.1 Betrokken partijen	36
5.2 M.e.r.-procedure in relatie tot andere besluitvormingsprocessen	37
6 GEEN SPIJT, PARALLELE PROJECTEN, MEELIFTERS	39
BIJLAGE 1	43
COLOFON	56

DHV B.V.

i.s.m. provincie Gelderland

0 POSITIONERING EN SAMENVATTING

WaalWeelde is een integrale gebiedsontwikkeling aan weerszijden van het Gelderse gedeelte van de Waal. De Waal zal, als gevolg van klimaatverandering, in de toekomst grotere hoeveelheden water moeten kunnen afvoeren dan nu het geval is. Daarnaast zijn door de klimaatverandering ook perioden met grotere droogten te verwachten ook hier moet rekening mee worden gehouden bij de herinrichting van het gebied. Bovendien zijn de uiterwaarden van de Waal aangewezen als Natura 2000 gebied en onderdeel van de landelijke Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Natura 2000 en EHS beogen de bescherming en uitbreiding van een aantal natuurtypen en leefgebieden van diersoorten.

Riviergeveiligheid en natuurontwikkeling zijn dan ook belangrijke opgaven binnen WaalWeelde. Maar de Waal en haar uiterwaarden hebben uiteraard meer functies dan waterafvoer en natuur, WaalWeelde is met nadruk een integrale ruimtelijke opgave. Scheepvaart en watergebonden bedrijvigheid zijn erg belangrijk voor de economische ontwikkeling van de regio en Nederland. Ook het gebied als bron voor grondstoffen; zand- en kleiwinning maakt het gebied economisch belangrijk.

De oeverwallen van de Waal en de dijken worden van oudsher bewoond. Door hun ligging vormden ze de veiligste plek in het lage landschap. In het verleden zijn door dijkverzwaring en –verlegging veel oude bebouwingslinten verloren gegaan. De herinrichting van het gebied biedt kansen om het wonen aan de dijk of hoogwatervrije gebieden nieuw leven in te blazen.

Verder kent de Waal en haar omgeving een rijke cultuurhistorie. De eeuwenoude strijd tegen het water is zichtbaar in dijken, wielen en grienden. De oude handelsplaatsen, kastelen en forten laten zien hoe mensen in het gebied leefden.

De natuurlijke kwaliteiten en de rijke cultuurhistorie maken de Waal en haar omgeving zeer geschikt voor recreatief gebruik. Ingezet wordt op recreatief medegebruik door fietsen, wandelen en sportvissen via struinaroutes, fietspaden en op de kribben. Een aantal plekken kunnen meer intensief recreatief worden gebruikt, dit geldt bijvoorbeeld voor rivierpleisterplaatsen en stads- en rivierfronten.

Ruimtelijke kwaliteit geldt als paraplu of overkoepelend doel en geldt bij alle ingrepen als uitgangspunt.

Stand van zaken

Onder regie van de provincie Gelderland, werken sinds 2006 15 gemeentes en een consortium van private partijen, aan WaalWeelde. Op 25 november 2009 heeft de stuurgroep WaalWeelde ingestemd met de 'Visie WaalWeelde'. Deze visie beschrijft op hoofdlijnen hoe en waar de doelen op het gebied van de thema's riviergeveiligheid, natuur, ruimtelijke kwaliteit, economie, wonen, recreatie en toerisme, cultuurhistorie en energie en klimaat een plek krijgen.

Voor WaalWeelde West is de visie verder uitgewerkt in het 'Masterplan WaalWeelde West'. Het masterplan beschrijft de thematische uitgangspunten die specifiek voor het gebied West gelden. Daarnaast zijn de 20 initiatieven die in het gebied bestaan, beschreven en in een globale planning gezet. In een intentieovereenkomst getekend op 18 december 2009 zijn de samenwerkingsafspraken vastgelegd. Gemeente Maasdriel heeft de intentieovereenkomst niet ondertekend, maar heeft wel geparticipeerd in het overleg.

Eén van de uitkomsten van de intentieovereenkomst is de beslissing van de stuurgroep WaalWeelde West, op 2 juli 2010, om te adviseren een intergemeentelijke én provinciale structuurvisie te maken voor het uiterwaardengebied van de vier gemeenten.

De 'Visie WaalWeelde' en het 'Masterplan WaalWeelde West' vormen het vertrekpunt van het structuurvisieproces.

Structuurvisie?

In de ruimtelijke ordening maakt men plannen op hoofdlijnen, zoals een structuurvisie, en in detail, zoals een bestemmingsplan. WaalWeelde West betreft een ambitie van de provincie én de gemeenten. Tevens zijn zowel lokale als bovenlokale afwegingen aan de orde in de structuurvisie. Er is daarom gekozen voor een intergemeentelijke en provinciale structuurvisie. Een intergemeentelijke structuurvisie behoeft instemming van de gemeenteraad van elk van de betrokken grondgebiedgemeenten afzonderlijk. Een provinciale structuurvisie wordt vastgesteld door Provinciale Staten. Voor de duidelijkheid, het gaat bij de intergemeentelijke structuurvisie om hetzelfde document als bij de provinciale structuurvisie. Het vaststellend orgaan is verschillend (gemeenteraad of provinciale staten).

De structuurvisie bestaat uit een beleids- en een uitvoeringsdeel. Het beleidsdeel geeft inzicht in de inhoudelijke keuzes en afwegingen. Deze keuzes worden gemaakt op basis van het reken- en tekenproces - waarin alle doelen en ambities ruimtelijk planologisch, rivierkundig en planeconomisch tegen elkaar worden afgewogen - en de op te stellen milieueffectenrapportage (MER). In het uitvoeringsdeel komt aan de orde wie welke rol heeft bij de uitvoering van de verschillende projecten, hoe de uitvoeringsorganisatie in elkaar zit en welke bevoegdheden zij heeft. Ook wordt in dit deel aangegeven hoe de borging van de boekhouding is geregeld voor de compensatie. Verder zijn afspraken over de fasering, grondstrategie, en de inzet van het Wro-instrumentarium geregeld. Tot slot maakt een exploitatieparagraaf deel uit van de uitvoeringsgerichte deel van de structuurvisie.

Startnotitie Structuurvisie / MER WaalWeelde West

De startnotie Structuurvisie / MER WaalWeelde West richt zich speciaal op de uitgangspunten voor reken- en tekenproces ter voorbereiding op de structuurvisie en de reikwijdte en het detailniveau ten behoeve van de milieueffectenrapportage.

Hoofdstuk 3 van de startnotitie beschrijft de inhoudelijke uitgangspunten en doelstellingen die het vertrekpunt vormen voor het reken- en tekenproces ter voorbereiding op de structuurvisie. In dit hoofdstuk is het plangebied beschreven en op kaart aangegeven. Verder wordt uiteengezet hoe de structuurvisie eruit komt te zien en op welke manier het reken- en tekenproces wordt ingestoken. De thematische uitgangspunten beschrijven de opgaven en de ambities op het gebied van water, natuur, ruimtelijke kwaliteit, economie, wonen, recreatie en toerisme, cultuurhistorie, en energie en klimaat. Tot slot zijn uitgangspunten geformuleerd die betrekking hebben op de 20 initiatieven die in het gebied bestaan.

De algemene project uitgangspunten die vooral toezien op de integraliteit van de gebiedsontwikkeling WaalWeelde West en de samenhang tussen de verschillende projecten, zijn opgenomen in het hoofddocument. Een beschrijving met ambities van de projecten is opgenomen in de bijlage. Deze bijlage maakt integraal onderdeel uit van de startnotitie.

Door precieze omschrijving van algemene, thematische en projectmatige uitgangspunten ontstaat helderheid over het vertrekpunt voor het reken- en tekenproces als voorbereiding van het structuurvisieproces. Bovendien geeft het duidelijkheid over de WaalWeelredoelen en de prioritering en ruimtelijke claims die in de structuurvisie een plaats zouden moeten krijgen. Op deze manier is inzichtelijk

op welke plekken langs de Waal meervoudige opgaven of claims liggen en ook waar nog ruimte vrij indeelbaar is.

Deze startnotitie heeft ook nog een andere functie. Op grond van de wetgeving voor milieueffectbeoordeling (Besluit milieueffectrapportage) moet ten behoeve van de besluitvorming over de structuurvisie Waalweelde West een plan-MER worden opgesteld. Een milieueffectenrapportage (m.e.r.) brengt de milieugevolgen van een besluit in beeld, voordat het besluit is genomen. Het maken van een plan-MER is verplicht omdat de structuurvisie het kader schept voor een aantal m.e.r.-plichtige activiteiten. Bovendien zijn deze activiteiten voorzien in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden (in ieder geval de 'Waaluitwaarden') en kunnen significante effecten niet op voorhand worden uitgesloten.

De stuurgroep Waalweelde West adviseert om in te zetten op een uitgebreide m.e.r.-procedure en voor die planonderdelen die een grote mate van concreetheid hebben de milieueffectbeoordeling zodanig uitvoeren dat deze ook informatie voor het niveau van besluit-MER levert. Deze informatie kan onder andere nodig zijn voor het opstellen van bestemmingsplannen.

In een m.e.r. worden een aantal verschillende scenario's of alternatieven onderling vergeleken op (milieu)gevolgen. De doelstelling van de structuurvisie is bepalend voor de opzet van de MER. Om deze reden is het belangrijk om al in de beginfase helder de milieudoelen, de reikwijdte en detailniveau, te formuleren.

Hoofdstuk 4 bevat een voorstel over de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER-rapport. In dit hoofdstuk worden de bouwstenen beschreven waarmee de MER-alternatieven kunnen worden samengesteld.

Het reken- en tekenproces en de milieueffectenrapportage zijn nauw met elkaar verbonden. Zo vindt de stap om op basis van de bouwstenen uit deze startnotitie naar samengestelde reële MER-alternatieven te komen, voor een belangrijk deel plaats in het 'reken- en tekenspoor'. Het uiteindelijke voorkeursalternatief (VKA) wordt bepaald op basis van de resultaten uit milieueffectenbeoordeling en de het reken- en tekenproces. Het VKA wordt daarna vertaald in de voorontwerp structuurvisie.

1 AANLEIDING

De Waal zal in de toekomst grotere hoeveelheden water moeten kunnen afvoeren dan nu het geval is. Dat is een gevolg van de klimaatverandering. Om te zorgen dat al het water veilig kan worden afgevoerd, moet de inrichting van de Waal en haar uiterwaarden worden aangepast. Zo verlaagt Rijkswaterstaat de komende jaren de kribben, en verlegt zij de dijken bij Nijmegen en Munnikenland. Hiermee kan een belangrijk deel van de te verwachten extra waterhoeveelheid worden afgevoerd: tot 16.000 m³/sec bij Lobith. Hiervan moet ongeveer tweederde deel via de Waal naar zee worden geloodst. De afvoer van 16.000 m³/s betreft de korte termijn doelstelling voor 2015. De verwachting is echter dat dat voor de langere termijn nog niet voldoende is; voor het jaar 2100 moet rekening gehouden worden met een afvoer van 18.000 m³/sec bij Lobith; deze doelstelling komt overeen met die van de Deltacommissie (Veerman) en de kabinetsreactie daarop, en is overgenomen in het Nationaal Waterplan.

Daarnaast zijn er door de klimaatverandering ook perioden met grotere droogte te verwachten, waarin de rivier door het uitblijven van regen een sterk verlaagde afvoer heeft. Ook hiermee moet rekening gehouden worden bij de (her-)inrichting. De uiterwaarden van de Waal herbergen belangrijke natuurwaarden. Zij zijn daarom grotendeels aangewezen als onderdeel van het Europese netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. Deze aanwijzing brengt met zich mee dat een aantal natuurtypen en leefgebieden voor diersoorten beschermd en uitgebreid moet worden. Dit is noodzakelijk voor een duurzame bescherming van deze planten en dieren. Daarnaast zijn de uiterwaarden als geheel aangewezen als onderdeel van de landelijke Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die ook bescherming en uitbreiding van leefgebieden en soorten beoogt.

De Waal en haar uiterwaarden hebben uiteraard meer functies dan waterafvoer en natuur. Scheepvaart en watergebonden bedrijven zijn erg belangrijk voor de economie van Nederland en van het rivierengebied zelf. In steden en dorpen is er behoefte aan woningen aan of dicht bij de rivier, en de Waal is een belangrijke bestemming voor toeristen en recreanten. Het gebied kent verder een rijke cultuurhistorie, waarvan de oude handelsplaatsen, kastelen en ruïnes getuigen. De eeuwenlange strijd tegen het water is zichtbaar in de dijken, kaden, wielen en strangen. De Waal is de laatste twintig jaar het decor van grootschalige natuurontwikkelingsprojecten. Van oudsher is er de functie van het gebied als bron voor bouwgrondstoffen: zandwinning voor metsel- en betonzand en kleiwinning voor de baksteenindustrie. Bovendien biedt de Waal misschien kansen voor verschillende vormen van duurzame energieopwekking. WaalWeelde wil ook deze functies versterken.

1.1 Integrale gebiedsontwikkeling; Waalweelde

Onder regie van de provincie Gelderland, werken sinds 2006 15 gemeentes en een consortium van private partijen, aan WaalWeelde. WaalWeelde is een programma voor integrale gebiedsontwikkeling, een proces dat richting geeft aan de toekomstige uitstraling van de Waal en haar veelzijdige oevers (www.waalweelde.nl). Ruimtelijke kwaliteit en integraliteit zijn de kernopgaven: door samen te werken wordt de Waal duurzaam mooier, veiliger, natuurlijker en economisch sterk.

Het programma WaalWeelde is van groot belang voor de opgaven voor rivierveiligheid, natuur, recreatie en economische bedrijvigheid in de uiterwaarden van de Waal en Boven-Rijn. Belangrijke andere partijen in de samenwerking zijn dan ook: Dienst Landelijk Gebied (DLG), Rijkswaterstaat (RWS) en de ministeries van Infrastructuur en milieu en Economie, Landbouw en Innovatie.

Visie Waalweelde

Voor de invulling van het programma van WaalWeelde is een overkoepelende visie opgesteld als afwegingskader voor ontwikkelingen in het hele Waalgebied: de Visie WaalWeelde. In de visie (met een perspectief richting 2100) worden de volgende doelstellingen beschreven:

- ontwikkeling in het gebied zodat hoogwaterveiligheid op de lange termijn (2100) gegarandeerd is;
- versterking van ruimtelijke kwaliteit van het gebied;
- versterking van de economie;
- voldoen aan natuurdoelstellingen voor het gebied;
- verbetering recreatief gebruik en aantrekken van toerisme;
- zichtbaar maken van de cultuurhistorie;
- ontwikkelingen klimaat en duurzaamheid.

De Visie geeft het samenhangende beeld van het WaalWeelde-gebied en geeft aan waar ruimte is voor maatregelen om de beleids- en gebiedsopgaven te realiseren, waarbij in ieder geval de ruimtelijke kwaliteit en de opgaven voor waterafvoer en natuur zijn gewaarborgd.

Ruimtelijk investeringsprogramma

Voor Waalweelde is verder het Ruimtelijk Investeringsprogramma WaalWeelde (RIW) opgesteld. Daarin worden de projecten en de voorgestelde maatregelen in beeld gebracht en wordt omschreven op welke wijze zij gezamenlijk bijdragen aan de WaalWeelde doelstellingen. In het RIW zijn een globale planning opgenomen, financieringsbronnen en de realisatiestrategie. Het is een dynamisch programma; projecten die uitgevoerd zijn worden van het programma afgevoerd en er kunnen nieuwe projecten bijkomen.

Masterplan Waalweelde West

Parallel aan het WaalWeelde programma vindt, onder regie van de provincie Gelderland, samenwerking plaats tussen vier gemeenten (Zaltbommel, Lingewaal, Neerijnen, en Maasdriel), en een consortium van private partijen in het cluster west: WaalWeelde West. In dit cluster zijn alle projecten opgenomen binnen het uiterwaardengebied van de vier gemeenten. De ambities en doelen van deze projecten en hun samenhang is verwoord in het Masterplan WaalWeelde West. Het Masterplan is een uitwerking van de Visie WaalWeelde en het vertrekpunt voor verdere uitwerking en samenwerking. De samenwerkingsafspraken zijn overeengekomen in een intentieovereenkomst, getekend op 18 december 2009 (verlengd in juli 2010). De gemeente Maasdriel heeft de intentieovereenkomst niet ondertekend, maar heeft wel geparticipeerd in het overleg.

Eén van de uitkomsten van de intentieovereenkomst is de beslissing van de stuurgroep WaalWeelde West, op 2 juli 2010 om te adviseren om een intergemeentelijke én provinciale structuurvisie te maken voor het uiterwaardengebied van de vier gemeenten.

De doelstellingen en uitgangspunten van het Masterplan Waalweelde West worden in deze startnotitie uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3.

1.2 Doel: Structuurvisie Waalweelde West

In het Masterplan WaalWeelde West zijn 20 verschillende initiatieven opgenomen die kunnen bijdragen aan de WaalWeelredoelen. De uitdaging is om een structuurvisie te maken aan de hand waarvan is te bepalen hoe de huidige en toekomstige initiatieven bijdragen aan rivierveiligheid en ruimtelijke kwaliteit. Vervolgens worden deze initiatieven in de structuurvisie planologisch-juridisch verankerd, zodat er duidelijkheid en zekerheid wordt gegeven aan initiatiefnemers, grondeigenaren en beleidsmakers. De uitdaging is tot slot om het proces van de structuurvisie zo te organiseren dat er maximaal draagvlak wordt

gecreëerd bij burgers, belangenpartijen en andere betrokkenen voor de maatregelen die worden opgenomen.

Er zijn korte (tot 2015), middellange (2015-2020) en lange termijnprojecten (2020-2050). De korte termijnprojecten bevinden zich al in een vergevorderd stadium. Sommigen zijn al in de uitvoeringsfase. De structuurvisie heeft de meeste meerwaarde voor de middellange termijn. Deze projecten lopen aan tegen onduidelijkheden, tegenstrijdigheden en restricties wat betreft wet- en regelgeving, beleid en doelstellingen van de verschillende overheden. De structuurvisie moet duidelijkheid gaan geven. In de structuurvisie vindt dan ook de afweging plaats van de verschillende belangen en op grond daarvan worden keuzen gemaakt. De structuurvisie geeft het overallbeeld van de ruimtelijke inrichting van het uiterwaardengebied van het deelgebied WaalWeelde West, hoe de projecten hierin passen (omschrijving projecten) en hoe deze uitgevoerd worden.

De initiatieven/projecten worden niet op zichzelf, maar in relatie met het gebied en elkaar bekeken, waarbij hun bijdrage aan en effecten op de doelstellingen van WaalWeelde inzichtelijk wordt gemaakt. Daarbij moeten de mogelijkheden voor mitigatie, verevening, saldering en compensatie worden onderzocht en geoptimaliseerd.

Daarnaast is een belangrijk doel om de verschillende partijen met elkaar in gesprek te brengen over de doelen van Waalweelde West en over de vraag hoe die het beste te bereiken zijn.

Het DeltaProgramma Rivieren heeft voor het Rivierengebied de opgave om tussen 2050 en 2100 maatregelen getroffen te hebben zodat de Rijn 18000 m³/s kan verwerken. Er dient nog bepaald te worden of deze ambitie meegenomen wordt in de structuurvisie. Hiermee samenhangend wordt er onderzocht of er een koppeling gemaakt kan worden tussen de MIRT-trajecten van het DPR en WW. Dit heeft tot voordeel dat de overheden geen (dubbel) werk naast elkaar doen en dat er afstemming blijft, waardoor de sporen samenhang hebben. Voor de structuurvisie betekent dit inhoudelijk dat er een doorkijk naar 2100 gegeven gaat worden.

1.3 Nota van uitgangspunten structuurvisie

Door de provincie Gelderland is een Nota van uitgangspunten voor de structuurvisie Waalweelde West opgesteld. De nota van uitgangspunten maakt integraal onderdeel uit van deze startnotitie. De nota vormt het inhoudelijke kader dat de basis vormt voor het 'reken- en tekenproces' dat onderdeel is van de voorbereiding van de structuurvisie WaalWeelde West. Het gaat nadrukkelijk om 'uitgangspunten' voor het reken- en tekenproces. Dit betekent dat gemotiveerd van de uitgangspunten af kan worden geweken. In hoofdstuk 3 van deze startnotitie is deze nota met uitgangspunten en hoofdoelstellingen voor Waalweelde, terug te vinden.

1.4 MER en notitie reikwijdte en detailniveau

Op grond van de wetgeving voor milieueffectbeoordeling (Besluit milieueffectrapportage) moet ten behoeve van de besluitvorming over de structuurvisie Waalweelde West een plan-MER worden opgesteld. Dit omdat de structuurvisie het kader schept voor een aantal m.e.r.-plichtige activiteiten. Bovendien zijn deze activiteiten voorzien in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden (in ieder geval de 'Waaluiterwaarden') en kunnen significante effecten niet op voorhand worden uitgesloten.

Tabel 1.1. geeft een overzicht van activiteiten die m.e.r.-plichtig zijn of een m.e.r.-beoordelingsplicht kennen, die in de structuurvisie Waalweelde West mogelijkwijs een plek krijgen (dat is op dit moment niet voor alle activiteiten met zekerheid te zeggen).

Aankomende wetswijziging

Relevant is dat er momenteel een 'Ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit milieueffectrapportage' gepubliceerd is (op 16 juni 2010) en aan de Tweede Kamer is toegezonden. In dit aangepaste ontwerp worden bepaalde activiteiten van de C-lijst (m.e.r.-plicht) naar de D-lijst (m.e.r.-beoordelingsplicht) verplaatst. Reden hiervoor is dat de regering niet méér wil doen dan de Europese richtlijn voorschrijft. Een directe m.e.r.-plicht voor deze activiteiten is zo'n plus op de Europese richtlijn.

Een tweede wijziging is dat de drempelwaarden in de D-lijst indicatief worden. Dit betekent dat de drempelwaarden geen werkingskracht meer hebben: ook onder de drempelwaarden moet een m.e.r.-beoordelingsprocedure worden doorlopen. De drempelwaarden kunnen door het bevoegde gezag als handvat gebruikt worden bij de vraag of een MER gemaakt moet worden.

Tabel 1.2. geeft een overzicht van activiteiten die m.e.r.-plichtig zijn of een m.e.r.-beoordelingsplicht kennen conform het ontwerp wijzigingsbesluit.

Vooralsnog is de planning dat de wetswijziging per 1 april 2011 van kracht wordt. Diverse instanties hebben gereageerd op het ontwerp. Zowel de inhoud als de geplande inwerkingtreding van het besluit kan nog wijzigen. Onder welk wettelijk regime het MER komt te vallen dat voor de Structuurvisie Waalweelde West wordt opgesteld, is afhankelijk van enerzijds de publicatiedatum van het voornemen tot het opstellen van het MER en anderzijds van de datum van inwerkingtreding van het gewijzigde Besluit milieueffectrapportage.

Tabel 1.1. Vigerend besluit m.e.r.

Vigerend besluit m.e.r.							
C-lijst (m.e.r.-plicht)			D-lijst (m.e.r.-beoordeling)			Bevoegde gezagen	
Cat.	Activiteiten	Gevallen	Cat.	Activiteiten	Gevallen	Plannen	Besluiten
3.4	Wijziging, uitbreiding waterweg	- verdieping >5 miljoen m ³ grondverzet			- schepen laadvermogen >900 ton.	- SV, IP, BP (PS, Raad)	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)
4.1	Aanleg haven civiel gebr. binnenscheepvrt	- schepen laadvermogen >1.350 ton			- schepen laadvermogen >900 ton.	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)
9	Inrichting landelijk gebied	- functiewijziging in natuur, recreatie, landbouw opp. >250 ha.			- functiewijziging in natuur, recreatie, landbouw opp. >125 ha.	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan - Inrichtingsplan WILG
10.1	Aanleg recreatief of toeristische voorziening(en)	- >500.000 bezoekers - opp. >50 ha - >20 ha gevoelig gebied			- 250.000 bezoekers - opp. >25 ha. - >10 ha gevoelig gebied	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan - Inrichtingsplan WILG
12.2	Wijziging, uitbreiding rivierdijk	- >5 km			- alle gevallen	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Regionaal Waterplan	- Goedkeuring Regionaal Waterplan (GS)
16.1	Winning oppervlakte-delfstoffen	- >100 ha van één of meerdere (nabijgelegen)				- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Vergunning ontgrondingenwet (GS)
18.2	Oprichting inrichting storten baggerspecie ¹	- baggerspecie klasse B (besluit bodemkwaliteit) - >500.000 m ³	18.3		- >250.000 m ³ klasse B	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Besluiten waarop AWB 3.4 en 13.2 van toepassing zijn.
			27	Eerste bebossing of ontbossing	- agrarische bestemming en opp. >100 ha. - overige bestemming en opp. >10 ha.	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Boswet art. 6 (minister LNV) ² - IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)

¹ Het besluit tot oprichting inrichting storten baggerspecie is in het kader van de structuurvisie Waalweelde West niet aan de orde. Indien gaandeweg duidelijk wordt dat deze activiteit relevant c.q. nodig is, zal deze activiteit in dit kader op planMER-niveau worden beoordeeld.

² Eventuele compensatie nodig vanuit de Boswet wordt binnen Waalweelde meegenomen. De eventueel benodigde ontheffing van de minister is derhalve niet aan de orde.

Tabel 1.2. Nieuw ontwerp besluit m.e.r.

Nieuw ontwerp besluit m.e.r.							
C-lijst (m.e.r.-plicht)			D-lijst (m.e.r.-beoordeling)			Bevoegde gezagen	
Cat.	Activiteiten	Gevallen	Cat.	Activiteiten	Gevallen	Plannen	Besluiten
3	Aanleg, wijziging, uitbreiding binnenvaarweg	- schepen laadvermogen >1.350 ton - vergroting opp. >20% - verdieping > 5 miljoen m ³ grondverzet -verlegging zomerbed >50 ha			- schepen laadvermogen >900 ton - opp. >25 ha	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Tracévaststelling (minister V&W): <u>niet aan de orde</u> - IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)
			3.2	Aanleg, wijziging, uitbreiding werken inz kanalisering, en ter bep. overstromingen	- alle gevallen	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Provinciaal Waterplan (PS)	- Project-/dijkenplan (GS)
4	Aanleg, wijziging, uitbreiding haven binnenscheepvaart	- schepen laadvermogen >1.350 ton - opp. >100 ha			- schepen laadvermogen >900 ton - opp. >100 ha	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)
			9	Landinrichtingsproject, ook uitbreiding, wijziging	- functiewijziging in natuur, recreatie, landbouw opp. >125 ha.	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan - Inrichtingsplan WILG	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan - Inrichtingsplan WILG
			10	Aanleg, wijziging, uitbreiding jachthaven	- >100 ligplaatsen	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan - Inrichtingsplan WILG	- IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W) - Reconstructieplan - Inrichtingsplan WILG
16.1	Winning opp. delfstof uit landbodem	- opp. >25 ha			- >12,5 ha	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Vergunning ontgrondingenwet (GS)
			18.1	Oprichting, wijziging, uitbreiding inrichting storten slib en baggerspecie ³	- >250.000 m ³ , klasse B	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Besluiten waarop AWB 3.4 en 13.2 van toepassing zijn.
			27	Eerste bebossing of ontbossing, ook wijziging, uitbreiding	- agrarische bestemming en opp. >100 ha. - overige bestemming en opp. >10 ha.	- SV, IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)	- Boswet art. 6 (minister LNV) ⁴ - IP, BP (PS, Raad) - uitw./wijz. (GS, B&W)

³ Het besluit tot oprichting inrichting storten baggerspecie is in het kader van de structuurvisie Waalweelde West niet aan de orde. Indien gaandeweg duidelijk wordt dat deze activiteit relevant c.q. nodig is, zal deze activiteit in dit kader op planMER-niveau worden beoordeeld.

⁴ Eveneens als voor de structuurvisie Waalweelde West niet aan de orde. Indien gaandeweg duidelijk wordt dat deze activiteit relevant c.q. nodig is, zal deze activiteit in dit kader op planMER-niveau worden beoordeeld. De eventueel benodigde ontheffing van de minister is derhalve niet aan de orde.

Uitgebreide m.e.r.-procedure

De initiatiefnemer⁵ wil inzetten op een uitgebreide m.e.r.-procedure en voor die planonderdelen die een grote mate van concreetheid hebben de milieueffectbeoordeling zodanig uitvoeren dat deze ook de informatie voor het niveau van project-MER oplevert. Daarmee kan worden bijgedragen aan een versnelling van de verdere planvorming (in onder meer bestemmingsplannen). Er wordt derhalve ingezet op het maken van een gecombineerd plan- en project-MER. Een m.e.r.-beoordelingsplicht voor de projecten is door de inzet op een gecombineerd plan- en project-MER niet aan de orde.

De voorliggende Startnotitie moet worden gezien als een voorstel van initiatiefnemer voor de reikwijdte en de aanpak van de milieueffectbeoordeling van de structuurvisie, waar het MER het resultaat van zal zijn. De structuurvisie is zowel een provinciale als een intergemeentelijke aangelegenheid. Derhalve hebben zowel Provinciale Staten als de vier gemeenteraden de rol van bevoegd gezag. Deze bevoegde gezagen zullen mede op basis van het voorstel van de initiatiefnemer (GS, op advies van de stuurgroep) moeten adviseren over reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte beschrijving gegeven van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling van Waalweelde West. In hoofdstuk 3 is de nota van uitgangspunten met uitgangspunten en doelstellingen voor het reken- en tekenproces opgenomen. In hoofdstuk 4 worden de voorstellen voor reikwijdte en detailniveau voor het m.e.r. beschreven. Hoofdstuk 5 gaat in op de procedure en organisatie van het m.e.r.. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 een nadere toelichting gegeven op 'no-regret'-maatregelen, parallelle projecten en 'meelifters'.

⁵ In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op wie initiatiefnemer en bevoegd gezag is.

2 HUIDIGE SITUATIE, AUTONOME ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie Waal

De Waal is de grootste en breedste rivier van Nederland. Hij wordt gevoed door de Bovenrijn die bij Lobith ons land binnenkomt en gaat ter hoogte van Slot Loevestein over in de Merwede. De Waal krijgt zijn water vooral uit regenwater, maar in voorjaar en zomer neemt het aandeel smeltwater toe. Dit smeltwater zorgt ervoor dat de rivier ook in de (na)zomer bevaarbaar is.

Waterafvoer

Bij lage Rijnaflow (< 2000 m³/sec) zorgt de stuw bij Driel, in de Neder-Rijn, er voor dat het water over de Waal (80%) en de IJssel (20%) wordt verdeeld. Stuwen zijn daarom in de Waal niet nodig. Bij toenemende afvoer wordt de stuw van Driel gestreken en verandert de afvoerverdeling. De Waal ontvangt dan 67% van de Rijnaflow. De Waal is gemiddeld 350 à 400 meter breed. Langs een groot deel van de Waal is de kenmerkende opbouw van het riviersysteem, uiterwaard – dijk - bebouwde oeverwal - open komgebied, duidelijk herkenbaar. In het lengteprofiel kent de Waal een grote variatie. In het eerste gedeelte tot aan Nijmegen stroomt zij in brede meanders, met aan weerszijden uitgestrekte uiterwaarden die een winterbed vormen van 2 à 3 kilometer breed. Daarna volgt een licht slingerend stuk met smallere uiterwaarden, maar binnendijks liggen wel brede oeverwallen. Voorbij Tiel wordt de rivier weer bochtiger, de uiterwaarden breder en zijn de binnendijkse oeverwallen smaller. Bij Heerwaarden naderen Waal en Maas elkaar. Na Zaltbommel wordt het getij merkbaar, worden de oeverwallen nog smaller en het landschap opener. De sterk kronkelende dijken (ook in de relatief rechte trajecten) scharen regelmatig aan de rivier wat leidt tot bijzondere uitzichten. Het winterbed is hier gemiddeld 1 à 1,5 kilometer breed.

In het landschap liggen vele relictten van de historische strijd met het water, zoals wielen en dijkverleggingen. Kenmerkend in dit deel van de Waal is de Nieuwe Hollandse Waterlinie, haaks op de Waal.

De grootste kwaliteit van de Waal is haar robuuste systeem, de dynamische vrijafstromende zandrivier waarbinnen elk riviertraject een eigen identiteit heeft, vanuit haar landschappelijke en sociaal-culturele historie. Dit alles zal versterkt en goed beleefbaar zijn. De relatie met het binnendijkse gebied is daarbij een belangrijke factor.

Natuurwaarden

De uiterwaarden van de Waal herbergen belangrijke natuurwaarden. Zij zijn daarom grotendeels aangewezen als onderdeel van het Europese netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. Deze aanwijzing brengt met zich mee dat een aantal natuurtypen en leefgebieden voor diersoorten beschermd en uitgebreid moet worden. Dit is noodzakelijk voor een duurzame bescherming van deze planten en dieren. Een groot deel van het plangebied van Waalweelde West maakt overigens géén onderdeel uit van Natura 2000. Daarnaast zijn de uiterwaarden als geheel aangewezen als onderdeel van de landelijke Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die ook bescherming en uitbreiding van leefgebieden en soorten beoogt.

Gebruik en beleving

De Waal en haar uiterwaarden hebben uiteraard meer functies dan waterafvoer en natuur. Scheepvaart en watergebonden bedrijven zijn erg belangrijk voor de economie van Nederland en van het rivierengebied zelf. Het gebied kent verder een rijke cultuurhistorie, waarvan de oude handelsplaatsen, kastelen en ruïnes getuigen. De eeuwenlange strijd tegen het water is zichtbaar in de dijken, kaden, wielen en strangen. Van oudsher is er de functie van het gebied als bron voor bouwgrondstoffen:

zandwinning voor metsel- en betonzand en kleiwinning voor de baksteenindustrie. Bovendien biedt de Waal misschien kansen voor verschillende vormen van duurzame energieopwekking.

De natuurlijke kwaliteiten en de rijke cultuurhistorische ondergrond van de Waal en haar uiterwaarden zijn een belangrijke basis voor de recreatieve beleving en het recreatieve gebruik van de rivier en haar uiterwaarden. De recreatieve beleving vindt vooral haar vorm in het extensieve recreatieve medegebruik van de dijken en uiterwaarden (fietsen, wandelen, struinen, sportvissen) via struinroutes, wandel- en fietspaden, veerponten en op de kribben. Op een aantal plekken is sprake van meer intensief recreatief gebruik (rivierpleisterplaatsen, stads- en rivierfronten, recreatieplassen).

10 kernkwaliteiten

Voor de Waal zijn tien kernkwaliteiten onderscheiden, afgeleid uit de vele karakteristieken die de Waal kent, en geordend naar de gelaagdheid van het landschap (beleving, natuur, cultuur en netwerk):

- Vanuit het belevingslandschap zijn er drie kernkwaliteiten: de grote schaal, de rust en de vrijheid, en struinen, uitwaaien en pootje baden. De Waal is de grootste rivier van Nederland. Het landschap kent weidse vergezichten, stoere afmetingen van het zomerbed en grootschalige uiterwaarden met hier en daar grote kommen binnendijs. Het contrast in grondgebruik aan weerszijden van de dijk is groot; bedrijvig cultuurlandschap op de oeverwal in tegenstelling tot rust in de uiterwaard. Het gevoel van vrijheid overheerst in een landschap dat een extensief grondgebruik kent, zoals in de uiterwaarden. Het is dan ook logisch dat zich de laatste jaren een eigentijdse vorm van recreatie heeft ontwikkeld in de uiterwaarden waarin natuur en avontuur centraal staan: struin- en wandelroutes, kleine strandjes en visplekken.
- Vanuit het natuurlandschap gaat het om twee kernkwaliteiten: de dynamische rivier en de dynamische riviernatuur. De Waal voert niet alleen verreweg de grootste hoeveelheid water af; zij kent ook de grootste fluctuaties in waterpeil. Dat brengt op haar beurt processen van sedimentatie en erosie in beweging. Dit uit zich in unieke riviergebonden natuurlijke levensgemeenschappen, die zijn aangepast aan de hoge dynamiek van de rivier. De dynamische natuur zowel op het land (ooibossen, struwelen, stroomdalgraslanden) als in het water (stromende nevengeulen, moerassen), en de grote diversiteit hierbinnen, vormen een belangrijk gezicht van de Waal. Daarbij komt dat deze natuur deel uitmaakt van een groot internationaal rivierecosysteem, het stroomgebied.
- Vanuit het cultuurlandschap gaat het om drie kernkwaliteiten: continue dijk met panorama's, sporen van eeuwenlang leven met water en bijzondere stedelijke fronten. Haaks op de Waal is vrijwel overal de kenmerkende reeks van de landschapstypen rivieruiterwaard-oeverwal-kom te onderscheiden. In een regelmatig ritme zijn Nijmegen, Tiel en Zaltbommel ontstaan met een sterke band met de rivier en het gezicht naar de rivier. Dit in contrast met de dorpen, die achter de dijk en op de oeverwal zijn gelegen. Het landschap zit vol met sporen uit de strijd tegen het water zoals zijtwendes, wielen, zomeren winterdijken, kribben en schaarndijken.
- Vanuit het netwerklandschap betreft het ten slotte de twee kernkwaliteiten 'watersnelweg tussen Ruhrgebied en Rijnmond' en 'militaire hoogtepunten met nationale uitstraling'. De scheepvaartfunctie uit zich in het aantal vaarbewegingen, in de breedte en diepte van de Waal, in de hoogte van de bruggen en via een aantal afgeleide functies, zoals havens en scheepswerven. De Waal herbergt nog een aantal militaire ankerpunten zoals de werken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Slot Loevestein.

Gebiedsbeschrijving WaalWeelde West

In het gebied Ophemert – Heerewaarden communiceerden de Waal en Maas eeuwenlang met elkaar. De Waal ontlastte zich met hoogwater regelmatig via de Maas, hierdoor was de kans op wateroverlast er tot in de omliggende landerijen van Den Bosch. De ligging van de dijk bij Ophemert spreekt in dit kader tot de verbeelding.

Door de verwevenheid van beide rivieren konden handelsrelaties worden aangehaald. Zaltbommel kreeg daardoor bijvoorbeeld handelsrelaties met Limburgse steden. Heerewaarden heeft zich vooral als vissersdorp ontwikkeld. De forten Voorne en Sint Andries laten zien hoe belangrijk deze landtong tussen de Waal en Maas was voor de verdediging van het land. De landtong fungeerde als toegang vanaf de twee rivieren naar het centrum van toen nog de republiek Nederland.

In het gebied tussen Rossum en Herwijnen is de invloed van de meanderende rivier in de Middeleeuwen goed terug te zien in het landschap. Op sommige plaatsen lijken Waallussen te zijn binnengedijkt. Grienden bij Neerijnen en Waardenburg markeren de ligging van de binnengedijkte Waalkronkels. Bij Herwijnen en Tuil wijzen wielen de plekken aan waar de meanders de ondergrond van de dijk kruisen en dijkbreuken veroorzaakten. De Hurwenensche Kil geeft nu nog een levendig beeld van de grootte en grilligheid van de meanderende Waal.

Het gebied bij Herwijnen en Woudrichem is het laagst gelegen. Hier was de getijdeninvloed meest merkbaar. Maar de landinwaarts slingerende dijken bij Zuilichem, Bendenwaard en Brakel herinneren ook hier aan een meanderende rivier. De Waaldijk tussen Hellouw en Dalem vormde de basis voor ontginning. In het landschap is dat terug te zien in de verkaveling die haaks op de dijk ligt en de oude linten van bebouwing. Deze opvallende lintbebouwing heeft vooral te maken met de werking van de dwarsdijken in relatie met de Nieuwe Hollandse Waterlinie en inundatievelden.

2.2 Autonome ontwikkeling

De autonome ontwikkeling heeft betrekking op al het vastgestelde overheidsbeleid, met betrekking tot het projectgebied van Waalweelde West, dat binnen de planhorizon voor de structuurvisie zal worden gerealiseerd. Daarnaast kunnen ook ontwikkelingen worden meegenomen die (nog) niet in beleid zijn vastgelegd maar die naar alle waarschijnlijkheid binnen de betreffende periode uitgevoerd gaan worden. In paragraaf 4.3. worden de autonome ontwikkelingen benoemd en uitgewerkt als 'basisvariant'.

3 DOEL, UITGANGSPUNTEN WAALWEELDE WEST

3.1 Het projectgebied

Het WaalWeelde-gebied beslaat het buitendijkse gebied van de Waal vanaf de Duitse grens tot de grens met Zuid-Holland. De focus is gericht op het riviersysteem tussen de winterdijken, maar het kan zijn dat er binnendijks ruimte nodig is voor compensatie voor bijvoorbeeld water, natuur of bedrijvigheid. De samenhang tussen het binnen- en buitendijkse gebied is bovendien een belangrijke factor bij de versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Ook kunnen buitendijkse ontwikkelingen binnendijks effecten hebben of binnendijks voorzieningen vragen (zoals regionale ontsluiting van een buitendijks bedrijventerrein of aanleg van voorzieningen ten behoeve van de groei van het aantal woningen in een kern)

Het totale projectgebied van Waalweelde is opgeknipt in drie deelgebieden; WaalWeelde Oost, Midden en West. De beoogde structuurvisie en daarmee deze notitie richt zich op deelgebied WaalWeelde West. De gemeenten waarbinnen WaalWeelde West ligt zijn van oost naar west Maasdriel, Zaltbommel, Neerijnen en Lingewaal. Onderstaande afbeelding laat het projectgebied Waalweelde West zien.

De drie deelgebieden van WaalWeelde kunnen niet los van elkaar worden gezien. Ontwikkelingen in de drie deelgebieden dienen op elkaar te worden afgestemd c.q. ook vanuit het totale Waalweelde-gebied te worden beschouwd (bijvoorbeeld de hydraulische effecten van het totaal aan ingrepen of een afweging tussen geschikte bedrijventerreinlocaties langs de Waal).

Kaart van het plangebied WaalWeelde West

3.2 Doelstellingen WaalWeelde

In de Visie WaalWeelde en het Masterplan WaalWeelde West zijn de volgende hoofddoelstellingen voor WaalWeelde opgenomen:

- ontwikkeling in het gebied zodat hoogwaterveiligheid op de lange termijn (2100) gegarandeerd is;
- versterking van ruimtelijke kwaliteit van het gebied;
- bijdragen aan natuurdoelstellingen voor het gebied;
- versterking van de economie;
- verbetering recreatief gebruik en aantrekken van toerisme;
- zichtbaar maken van de cultuurhistorie;
- ontwikkelingen klimaat en duurzaamheid.

3.3 Uitgangspunten

De uitgangspunten vormen het vertrekpunt voor het reken- en tekenproces dat onderdeel is van de voorbereiding van de structuurvisie WaalWeelde West. Indien uit het reken- en tekenproces blijkt dat er redenen zijn om (gemotiveerd) af te wijken van de uitgangspunten dan is dat mogelijk.

3.3.1 Algemene uitgangspunten structuurvisie Waalweelde West

De algemene uitgangspunten geven aan op welke manier de structuurvisie in elkaar zit. En op welke manier het reken- en tekenproces wordt ingestoken.

- Een uitvoeringsgerichte structuurvisie waarin de WaalWeelde Westdoelen verankerd zijn en de verschillende projecten hun plek krijgen.
- De structuurvisie moet haalbaar en uitvoerbaar zijn.
- Wettelijke kaders zijn hard, hiervan kan in principe niet af worden geweken.
- Overheidsbeleid vormt input, hiervan kan gemotiveerd worden afgeweken.
- Het Masterplan WaalWeelde West en de Visie WaalWeelde zijn basisdocumenten en vertrekpunt voor het structuurvisieproces.
- De verschillende projecten in het gebied WaalWeelde West moeten in samenhang worden bekeken.
- In hoofdstuk 6 wordt aangegeven welke projecten één op één worden overgenomen in de structuurvisie, de zgn. geen spijt-projecten.
- De structuurvisie kent een algemeen beleidsdeel met een visie op het gebied en een projectendeel. Dit projectendeel beschrijft de projecten inhoudelijk en geeft aan op welke manier de projecten bijdragen aan de WaalWeelde West-doelen. In de uitvoeringsparagraaf worden o.a. verantwoordelijkheid, planologisch spoor, financiën en fasering beschreven.
- Het plangebied is duidelijk afgekaderd. In principe bestaat het plangebied uit buitendijkse gebied van de gemeenten Lingewaal, Maasdriel, Neerijnen en Zaltbommel. Daar waar binnendijks ruimtelijke projecten direct invloed hebben op keuzes in het buitendijkse gebied, worden deze ontwikkelingen meegenomen.
- De gebiedsopgave moet integraal worden ingestoken, waarbij er vooraf duidelijkheid moet zijn over prioritering van doelen. Het belangrijkste thema is rivierveiligheid. Natuur is het tweede thema dat richtinggevend is. Ruimtelijke kwaliteit vormt de paraplu (zie ook paragraaf 3.3.2).
- Het proces moet gezamenlijk, door alle betrokken overheden en het consortium WaalWeelde West, worden in gestoken. Door gezamenlijk te rekenen en tekenen komen de partijen werkend aan een

- oplossing, in gesprek met elkaar. Daarnaast is het belangrijk dat ook de inwoners van het gebied aangehaakt blijven en worden voor het benodigde draagvlak.
- De structuurvisie WaalWeelde West is een integrale gebiedsgerichte structuurvisie. Dit houdt in dat het voor wat betreft het plangebied de structuurvisie WaalWeelde West in de plaats treedt van gemeentelijke en provinciale structuurvisies.
 - In de structuurvisie moet duidelijk worden aangegeven of en wanneer er bestemmingsplannen, inpassingsplannen worden ingezet en de coördinatie-regeling op basis van de Wet ruimtelijke Ordening wordt gebruikt om de vergunningverlening te coördineren.
 - WaalWeelde is pilot onder het Deltaprogramma Rivieren, afstemming is belangrijk.
 - Er moet een koppeling worden gelegd met het programma Ruimte voor de Rivier, het programma WaalWeelde (breed), MIRT, Natura 2000, het programma Nieuwe Hollandse Waterlinie, structuurvisies van de gemeenten en de provincie en het Kwalitatief Woon Programma (KWP).

3.3.2 Thematische uitgangspunten

In het Masterplan WaalWeelde West zijn uitgangspunten vanuit acht thematische opgaven beschreven: Ruimtelijke kwaliteit, Water, Natuur, Economie, Wonen, Toerisme en recreatie, Cultuurhistorie en Energie en klimaat. Deze uitgangspunten dragen bij aan de doelstelling en ambitie zoals die verwoord zijn in het Masterplan WaalWeelde West en in de Visie WaalWeelde en vormen het kader voor verdere uitwerking.

Belangrijk uitgangspunt is de integraliteit van de gebiedsopgave. Echter de thema's Water, Natuur en Ruimtelijke Kwaliteit nemen een bijzondere positie in. Rivierveiligheid is het eerste richtinggevendende doel dat met de gebiedsopgave geborgd moet worden, natuurontwikkeling is het tweede richtinggevendende doel. Ruimtelijke Kwaliteit vormt de paraplu of het overkoepelende doel en geldt bij alle ingrepen als uitgangspunt.

Ruimtelijke kwaliteit

- Ruimtelijke Kwaliteit geldt als paraplu of overkoepelend doel voor WaalWeelde. Dat betekent dat bij elke ingreep verbetering van de ruimtelijke kwaliteit als uitgangspunt genomen dient te worden.
- De Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit Waal⁶ is een inspiratiedocument.
- De InspiratieAtlas WaalWeelde⁷ is een inspiratiedocument.
- Voor WaalWeelde West ligt de nadruk op "Wilde Waal", dit staat voor "Versterk de natuurlijke dynamiek en maak haar zichtbaar".
- De Waal heeft het karakter van een "werk"rivier. Dit karakter wordt versterkt door steenfabrieken en riviergebonden bedrijven.

Water

- Water en rivierveiligheid vormen de eerste prioriteit binnen het programma WaalWeelde.
- De opgave voor de lange termijn (afvoer 18.000 m³/s bij Lobith) en de mogelijkheden om deze opgave te vervullen zijn nog niet concreet ingevuld. Dit geeft onzekerheid over de noodzakelijke ingrepen in het landschap.
- De opgave voor de korte termijn (2015) is een afvoer van 16.000 m³/s.

⁶ Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit voor de Waal, Van Spijk tot Woudrichem inclusief de Bovenrijn, september 2009, opgesteld door provincie Gelderland, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Ministerie van VROM

⁷ Inspiratieatlas WaalWeelde, 2007, opgesteld door InnovatieNetwerk, Rijkswaterstaat WINN

- Het proces voor de structuurvisie WaalWeelde West loopt naast het Deltaprogramma Rivieren (gericht op 2100). De maatregelen die uit het Deltaprogramma komen, zijn nog niet bekend en kunnen aanpassingen noodzakelijk maken.
- Gestreefd wordt naar een optimale rivierverruiming door een hydraulisch samenhangend pakket van maatregelen met zo min mogelijk morfologisch ongewenste effecten voor de scheepvaart.
- De keuzes in WaalWeelde West zijn afhankelijk van keuzes bovenstrooms.
- Het Maatregelenboek Boven-Rijn/Waal⁸ vormt input voor het reken- en tekenproces.
- Het rapport "Van Lobith en Eijsden naar de zee"⁹ vormt input voor het reken- en tekenproces.
- De kaartenatlas van het Nationaal Waterplan¹⁰ (kaart 18 en 19) vormen input voor het reken- en tekenproces.
- Zoveel mogelijk wordt uitgegaan van buitendijkse maatregelen. Alleen daar waar buitendijkse maatregelen onvoldoende zijn, worden ook binnendijkse maatregelen overwogen.
- Voorgestelde ingrepen moeten de doorstroming optimaliseren.
- Gezien alle onzekerheden over de lange termijn wateropgave (2100), wordt gewerkt op basis van het 'no regret'-principe.

Natuur

- Gebieden die habitattypen herbergen die bij sterk veranderende omstandigheden dreigen te verdwijnen, niet te verplaatsen zijn, noch elders te ontwikkelen zijn, worden aangemerkt als "Blijf-af gebieden". Uiterste inspanning is vereist om deze gebieden te behouden.
- De opgave voor het behoud van natuur omvat:
 - voldoende grasland, openheid en rust voor foerageerfunctie;
 - hoge uiterwaarden voor soortenrijk hooiland, (potentieel) stroomdalgrasland (Rijswaard, Kil Hurwenen, Loevestein) en grauwe gors (Stiftse Waard);
 - slaapfunctie voor ganzen en kleine zwaan;
- De opgave voor natuurontwikkeling omvat:
 - ontwikkeling van habitattypen gebonden aan hoogdynamische en laaggelegen systemen;
 - het versterken van de verbinding Gelderse Poort met de Biesbosch;
 - het realiseren van nevengeulen voor (trek-)vissen, macrofauna en visetende vogels.

Bedrijventerreinen en scheepvaart

- Bestaande bedrijventerreinen worden in principe gehandhaafd.
- Groei wordt gebundeld op een aantal bestaande (eventueel uit te breiden) bedrijventerreinen.
- Regionaal moeten keuzes gemaakt worden over de ontwikkelingsmogelijkheden en -richting van bestaande bedrijventerreinen.
- Bestaande terreinen worden herontwikkeld ter verbetering van rivierkundige, natuurlijke en landschappelijke waarden.
- Het areaal dat verplaatst moet worden, wordt elders in WaalWeelde West gecompenseerd.
- In principe betaalt de vervuiler voor de kosten die hij veroorzaakt. Nadere afspraken hierover worden in een apart spoor in het structuurvisieproces gemaakt.

Wonen

⁸ Maatregelenboek Boven- Rijn/Waal, Een overzicht van mogelijk rivierverruimende maatregelen in het stroomgebied, september 2003, projectorganisatie Ruimte voor de Rivier. Bureau Bovenrivieren

⁹ Van Lobith en Eijsden naar zee, Aanspraak op ruimte op de lange termijn voor de veiligheid tegen overstroming, mei 2008, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, DG Water

¹⁰ Nationaal Waterplan, december 2009, Ministerie van Verkeer en Waterstaat

- Van oudsher werd in dit gebied gewoond op de dijk. Door dijkverzwaringen zijn in het verleden complete dijklinten verdwenen. Er wordt naar gestreefd om deze traditie nieuw leven in te blazen door nieuwe dijklinten nabij dorpen toe te staan.
- Wanneer er gebouwd wordt op de dijk dan dient de dijk zodanig versterkt te worden, dat deze op de lange termijn ook aan de veiligheidsnormen voldoet.
- Naast "dijkwonen" is het mogelijk om buitendijks gelegen hoge terreinen te herontwikkelen tot woongebied.
- Minimaal 50% van het plangebied dient uit groen of water (privé en openbaar) te bestaan.
- Maximaal 20% van het plangebied mag bebouwd worden.
- Ontwerprichtlijnen voor landschappelijk wonen:
 - ≤ 8 woningen/ha: woningen kunnen verspreid of compact geschakeld worden. Het landschap wordt gevormd door zowel privé als collectief groen.
 - ≥ 9 woningen/ha: plaatsing van de woning op privé kavels vergt extra aandacht. De positie van de woning op de kavel en de grootte van de woning moet precies worden bepaald. Erfafscheidingen en parkeeroplossingen verdienen zorgvuldige aandacht.
 - ≥ 15 woningen/ha: Collectief openbaar groen is noodzakelijk om het groen nog een bindend element te laten vormen. De woningen zullen geschakeld en/of deels gestapeld moeten worden. De parkeerplaatsen zullen geclusterd, ingepast of zelfs overbouwd moeten worden.
- Onderscheid in 4 type woonmilieus:
 - Landelijk wonen op de dijk: lage dichtheden, ca. 1 woning per 100m dijk.
 - Dorps wonen op de dijk: aansluitend op dorpsbebouwing, ca. 10 woningen per 100m dijk.
 - Dorps wonen op hoge plekken in de uiterwaarden: ca. 10-13 woningen per ha met landschappelijk karakter.
 - Stedelijk wonen op hoge plekken in de uiterwaarden: De percentages groen en blauw en het percentage bebouwd gebied moeten in het projectenspoor nader bepaald worden.

Recreatie en Toerisme

- De nadruk ligt op het versterken van het natuur- en landschapstoerisme en het cultuurtoerisme.
- Realisatie van het Waalpad: een doorgaande recreatieve routestructuur langs beide oevers van de Waal.
- Waalvertierplekken: een architectonisch vorm gegeven element. Deze plekken bieden ruimte aan recreatieve mogelijkheden en kunnen helpen de betreding van natuurgebieden te reguleren.
- Waar mogelijk wordt een koppeling gemaakt van Waalvertierplekken aan cultuurhistorische plekken.
- Realisatie van pleisterplaatsen: een plek met een uitspanning, een informatiepunt, voldoende parkeergelegenheid en liefst een pontje om de rivier over te kunnen steken (voorgestelde locaties: Slot Loevestein, Munnikkenland, Veerstoep bij Brakel en stadsfront Zaltbommel).
- Realiseren van toeristische veerverbindingen en veertaxi's.
- Mogelijkheden bieden voor bijzondere, extensieve vormen van recreatief verblijf.
- Scheiding van beroepsvaart en recreatievaart.
- Nader invullen van centrale locaties voor recreatie en toerisme (zoals slot Loevestein, Fort Vuren, Bato's Erf, fort Sint Andries).

Cultuurhistorie

- De historische morfologie is vertrekpunt voor het ontwerp.
- De dijk vormt het element dat alle losse cultuurhistorische elementen aaneenrijgt.

- Bij realisatie van recreatieve voorzieningen als het Waalpad en de Waalvertierplekken is het zichtbaar en beleefbaar maken van de aanwezige cultuurhistorische elementen uitgangspunt.

Energie en klimaat

- Bij nieuwe ontwikkelingen wordt gestreefd naar een inrichting op klimaatneutrale wijze.
- De wens is er om te onderzoeken of energieopwekking uit waterkracht mogelijk is.
- Dijkverleggingen kunnen uitgevoerd worden als klimaatdijk. Een klimaatdijk is een robuuste multifunctionele dijk. Door de overdimensionering in hoogte en breedte biedt de dijk ruimte aan andere functies.

Wateropgave en Waalweelde, nadere toelichting

Het rijk heeft in de planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier de hydraulische taakstelling van de grote rivieren wettelijk vastgelegd. Hierin zijn kortetermijnmaatregelen opgenomen die leiden tot een veilige afvoer van 16.000 m³/s door de Rijntakken in 2015, zoals de kribverlaging en twee dijkerugleggingen langs de Waal.

Ter vergelijking: de huidige hoeveelheid water die onze rivieren veilig naar zee kunnen dragen, is 15.000 m³/s. In de PKB wordt tevens geanticipeerd op meer rivierwater in de toekomst: het houdt rekening met een afvoer tot 18.000 m³/s voor de Rijn bij Lobith in het jaar 2100. Om hierop te anticiperen zijn ruimtelijke reserveringen gemaakt. Dit wil zeggen dat er gebieden zijn aangewezen, zoals Rijnstrangen, die gevrijwaard moeten worden van planologische ontwikkelingen die de toekomstige inzet voor de afvoer van rivierwater kunnen belemmeren. Rijkswaterstaat heeft daartoe enkele kortetermijnprojecten al op de langetermijnopgave gedimensioneerd.

De Commissie Veerman gaat er in haar advies ook van uit dat de maatgevende afvoer voor de Rijntakken deze eeuw kan toenemen tot 18.000 m³/sec. Dit advies is overgenomen in het concept-Nationaal Waterplan. De provincie Gelderland heeft samen met de regio deze taakstelling overgenomen als uitgangspunt voor het hoogwaterbeschermingsbeleid. Dit uitgangspunt is opgenomen in het Regioadvies PKB Ruimte voor de Rivier (2004), in het Gelderse Waterhuishoudingsplan (in herziening, 2009), in de provinciale nota 'Waterveiligheid Gelderland' en in de 'Gelderse visie klimaatbestendige hoogwaterveiligheid 21e eeuw' (2008). De ruimtelijke reserveringen worden vastgelegd in de bestemmingsplannen van de gemeenten.

Bovenstaande aanneme leidt tot een mogelijke toename van de hoogwaterafvoer van 3000 m³/s ten opzichte van de huidige norm van 15.000 m³/s, waar momenteel de ruimte in het winterbed en de dijkhoogten op ingesteld zijn. Hiervan zal minimaal tweederde deel via de Waal moeten worden afgevoerd, de rest stroomt via het Pannerdensch kanaal naar de Nederrijn/Lek en de IJssel. Concreet betekent dit voor de Waal dat er een waterstandsverlaging moet worden gerealiseerd van circa 90 cm tot 110 cm. Deze waterstands daling zal idealiter door middel van rivierverruiming moeten worden gerealiseerd; dijkverhoging is beleidsmatig het sluitstuk. Een deel van de benodigde maatregelen is al benoemd of gereserveerd in de PKB Ruimte voor de Rivier; voor een deel van de wateropgave moeten nog aanvullende ingrepen bedacht worden. Landelijk wordt dit uitgewerkt in het kader van het Nationaal Waterplan (NWP); tot 2012 studeert het ministerie van Verkeer en Waterstaat op de plannen om deze opgave te realiseren.

WaalWeelde loopt voorop in deze tijdsplanning, en kan zodoende substantiële input leveren aan de totstandkoming van het NWP. De projecten die we binnen WaalWeelde samen bedenken, kunnen een volwaardige plek krijgen in het NWP, bijvoorbeeld als 'A-project'. Het is de ambitie van WaalWeelde om de benodigde langetermijnmaatregelen te benoemen en vorm te geven op een breed maatschappelijk gedragen, integrale manier. Met het ministerie van Verkeer en Waterstaat zullen afspraken gemaakt worden over projecten die op korte termijn kunnen worden uitgevoerd, de kansrijke 'no regret'-projecten.

3.3.3 Projecten en uitgangspunten

In het gebied van WaalWeelde West bestaan 20 verschillende initiatieven die kunnen bijdragen aan de WaalWeelde-doelen en de ambities voor wat betreft de ruimtelijke ontwikkeling aangeven. De opgave voor het reken- en tekenproces is om goede projecten te krijgen die tegelijkertijd bijdragen aan de doelstelling van WaalWeelde.

In het Masterplan Waalweelde West zijn de projecten met hun programma's beschreven. De programma's zijn opgesteld door de initiatiefnemers. Dit betekent dat het ambities zijn. In deze startnotitie zijn deze programma's als uitgangspunt gekozen, dat wil niet zeggen dat de programma's ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Er kunnen andere keuzes gemaakt worden. De projectomschrijvingen met ambities en uitgangspunten van de 20 initiatieven in WaalWeelde West uit het Masterplan zijn opgenomen in bijlage 1.

3.3.3.1 Algemene uitgangspunten projecten

Belangrijk uitgangspunt van WaalWeelde is de integraliteit van de gebiedsopgave. Elk initiatief draagt daar een steentje aan bij. Om deze reden zijn naast de projectomschrijvingen met ambities en uitgangspunten ook een aantal algemene uitgangspunten voor projecten geformuleerd. Deze zien met name op de integraliteit en de samenhang van het gebied WaalWeelde West.

- Projecten die elkaar kunnen versterken worden in samenhang bekeken.
- De projecten worden gecombineerd ingezet met als doel de rivierkundige maatregelen aan elkaar te koppelen.
- Projecten aan weerszijden van de Waal worden in onderlinge samenhang met elkaar ontwikkeld met het oog op ruimtelijke kwaliteit.
- Voor projecten die de benodigde natuurdoelen of eventuele compensatie niet binnen het eigen projectgebied kunnen oplossen, wordt gezocht naar andere gebieden.
- Gestreefd wordt naar (financiële) verevening tussen projecten. Nadere afspraken over verevening worden in een apart spoor in het structuurvisieproces gemaakt.

4 REIKWIJDTE & DETAILNIVEAU MER

In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op het ontwerp(stappen) van de MER-alternatieven en het beoordelingskader voor het MER.

4.1 MER-alternatieven

4.1.1 Stapsgewijs naar alternatieven

In deze startnotitie worden nog geen definitieve MER-alternatieven gepresenteerd. De startnotitie bepaalt slechts de mogelijke bouwstenen, waarmee de MER-alternatieven kunnen worden samengesteld. De bouwstenen komen deels voort uit het Masterplan Waalweelde West en deels uit een interactieve workshop met betrokken partijen (zie hieronder).

De stap om op basis van de bouwstenen uit deze startnotitie naar samengestelde reële MER-alternatieven te komen, vindt voor een belangrijk deel plaats in het 'reken- en tekenspoor'. Dit spoor wordt doorlopen om verdere inhoudelijke invulling en onderbouwing te geven aan de alternatieven, zowel ten behoeve van het MER als de structuurvisie. Met de uitkomsten uit dit 'reken- en tekenspoor' worden bij de start van het MER de te beoordelen alternatieven definitief gemaakt.

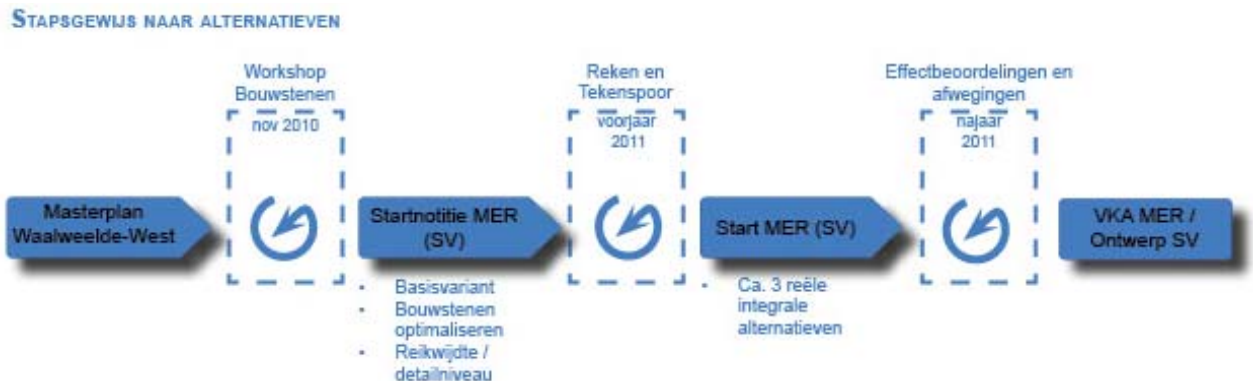
Workshop bouwstenen alternatieven

In het kader van deze startnotitie zijn in een workshop met verschillende vak- en gebiedsexperts van de direct betrokken partijen (o.a. diverse provinciale diensten, RWS, Waterschap, Deltaprogramma, gemeenten) mogelijke bouwstenen voor alternatieven bediscussieerd en bepaald. Het Masterplan Waalweelde West vormde hierbij een belangrijk inhoudelijk uitgangspunt.

In eerste instantie is een uit het Masterplan afgeleide basisvariant geconstrueerd. In deze basis- c.q. minimale variant zijn alleen de 'harde' ontwikkelingen en ruimteclaims opgenomen (zie verder onder paragraaf 4.1.2.). Vervolgens zijn er per thema (blauw, groen, rood) bouwstenen benoemd waarmee dat betreffende thema geoptimaliseerd zou kunnen worden. Hierbij zijn de grenzen per thema opgezocht (zie verder onder paragraaf 4.1.3.).

De basisvariant kan straks in alle op te stellen alternatieven een basisbouwsteen zijn. Van de bouwstenen die per thema zijn genoemd ter optimalisering van de specifieke themaopgave wordt in het 'reken- en tekenspoor' afgewogen of deze ook daadwerkelijk in een reëel integraal alternatief wordt opgenomen.

De stappen die worden doorlopen om tot MER-alternatieven te komen zien er schematisch als volgt uit:

4.1.2 Basisvariant

De basis c.q. minimale variant beslaat alle ‘harde’ projecten. Het betreft projecten die: een harde (of vergevorderde) plan- of wettelijke status hebben, of minimaal noodzakelijk worden geacht om de WaalWeelde West-doelstellingen te behalen (gebaseerd op een deskundigenoordeel¹¹) of wettelijke kaders die een gebiedsbescherming regelen. Deze minimale invulling wordt straks in alle MER-alternatieven opgenomen.

De basisvariant bevat dus ook projecten die ‘naar alle waarschijnlijkheid’ gerealiseerd worden en nog niet formeel-juridisch volledig zijn vastgelegd. De mogelijkheid blijft derhalve dat één of enkele projecten uit de basisvariant uiteindelijk niet wordt vastgelegd. Voor het MER heeft de basisvariant de betekenis van een reëel mogelijke situatie van de Waal(uitwaarden) op basis van te verwachte uit te voeren projecten.

De elementen uit de basisvariant worden overigens aan de hand van de effectbeoordelingen in het MER ook getoetst. Bijvoorbeeld de hydraulische effecten van de projecten, ook die van de basisvariant, worden doorgerekend.

Niet voor alle ‘harde’ projecten is op dit moment al duidelijk welke precieze invulling (gebiedsinrichting) ze krijgen. Waar mogelijk wordt de invulling van deze projecten in het ‘reken- en tekenspoor’ duidelijk(er), zodat bij de start van het MER deze als zodanig kunnen worden meegenomen.

De basisvariant bestaat uit de volgende elementen:

Blauw (invulling wateropgave)

Harde/vergevorderde planstatus (waaronder maatregelen gericht op de 16.000 m ² /s doelstelling)	<ul style="list-style-type: none"> – Kribverlaging – Project Munnikenland – Heesseltsche Uiterwaarden – Hoogwatergeul Crobsche Waard – Hoogwatergeul Hurwenen
Minimaal nodig voor doelbereik (maatregelen gericht op de	<ul style="list-style-type: none"> – Hoogwatergeul Rijswaard / Kerkewaard

¹¹ Het deskundigenoordeel is gebaseerd op de uitkomsten uit de expert-workshop van 9 november.

18.000 m ² /s doelstelling)	<ul style="list-style-type: none"> - Hoogwatergeul Ruyterwaard - Dijkverlegging Brakel - Dijkverlegging Heesselt - Stiftsche Uiterwaarden - Kribverlaging
Wettelijke gebiedsbescherming	n.v.t.

Groen (invulling natuuropgave)

Harde/vergevorderde planstatus	<p><i>NURG-projecten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Munnikenland (én RvR) - Hurwenen - Heesseltsche Uiterwaarden (ook rivierkundige taakstelling) - Bato's Erf / De Kop
Minimaal nodig voor doelbereik	n.v.t.
Wettelijke gebiedsbescherming	<p><i>Natura2000 gebied.</i> Hier is het nee-tenzij beginsel van toepassing. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is, als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast. Afwijken van deze regel is alleen mogelijk als het maatschappelijk belang groot is en er geen reële alternatieven zijn. De basisbescherming maakt onderdeel uit van de minimale variant. De Natura2000 gebieden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uiterwaarden Waal (tot ter hoogte Zaltbommel): Vogelrichtlijngebied - Rijswaard, Kil van Hurwenen: Habitatrichtlijngebied - Delen van Loevestein, Pompveld, Kornse Boezem: Habitatrichtlijn. <p><i>EHS gebied.</i> Hier is het zogenaamde "nee-tenzij-beginsel" uit de provinciale structuurvisie "streekplan Gelderland 2005" van toepassing.</p> <p>Leefgebied bijzondere broedvogels handhaven.</p>

Rood (invulling opgaven wonen, economie, recreatie)

Harde/vergevorderde planstatus	n.v.t.
Minimaal nodig voor doelbereik	<ul style="list-style-type: none"> - Handhaven bestaande buitendijkse bedrijventerreinen (dit is een uitgangspunt; in de MER-alternatieven kunnen alternatieve opties voor locaties/verdeling van bedrijvigheid langs de rivier voor worden onderzocht).
Wettelijke gebiedsbescherming	n.v.t.

De integrale basisvariant is afgebeeld op onderstaande kaart (in bijlage 2 is een grotere kaart opgenomen).

4.1.3 Onderscheidende MER-alternatieven

In delen van het Waalweelde-gebied waar er claims of belangen vanuit verschillende opgaven liggen en waar er nog keuzeruimte is voor de beoogde gebiedsinrichting, kan het MER zinvolle informatie opleveren die ingezet kan worden ten behoeve van de besluitvorming. Het onderzoek zal zich richten op de vraag of de meervoudige opgaven of claims in een (deel)gebied tegenstrijdig aan elkaar zijn, juist complementair zijn of mogelijk elkaar onderling kunnen versterken (naast de effecten op het gebied zelf). In de samen te stellen MER-alternatieven dienen voor deze gebieden verschillende reële gebiedskeuzes en –inrichtingen voorgesteld en beoordeeld te worden en te worden vergeleken op effecten.

In een blauw alternatief zal het uitgangspunt zijn dat in deze gebieden de bijdrage aan de wateropgave in ieder geval wordt geoptimaliseerd. De overige opgaven of claims (natuur, wonen, economie, recreatie) worden in dit alternatief waar mogelijk ingepast. In een groen alternatief zullen voorstellen voor gebiedskeuzes en –inrichtingen vooral of in eerste instantie vanuit de natuuropgaven worden gedaan. In een rood alternatief moet een optimale invulling van gebieden voor wonen, economie en recreatie het vertrekpunt zijn.

Vooral de onderlinge beïnvloeding van blauwe en groene maatregelen/ingrepen en het effect van integrale keuzes op de algemene doelen voor water en natuur zijn relevant voor de studie. Daarnaast zijn de effecten van ‘rode ontwikkelingen’ op de doelen voor water en natuur relevant. Vragen als “hebben deze ontwikkelingen significant negatieve effecten”, of “zijn deze ontwikkelingen in te passen”, zijn relevant.

Cultuurhistorie, energie en klimaat

Voor de thema’s cultuurhistorie en energie en klimaat worden vooralsnog in de MER-alternatieven geen variabele bouwstenen opgenomen. Behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische elementen in het gebied en de positieve of negatieve bijdrage van de alternatieven aan klimaatbestendigheid vormen wel belangrijke toetsingscriteria.

Hiervoor is gekozen omdat voor beide thema’s geldt dat voorwaarden of ambities veelal gekoppeld zijn aan een water-, natuur- of recreatieve ontwikkeling (bijv. rivierkundige maatregelen dragen bij aan klimaatbestendige inrichting door de veiligheid te vergroten, natuurontwikkelingsprojecten vergroten de robuustheid van de riviernatuur of een versterking van de recreatieve routestructuur draagt bij aan het

toegankelijk en beleefbaar maken van historische elementen). Bovendien zijn de gestelde ambities voor deze thema's veelal generiek en minder locatiespecifiek. Tot slot geldt dat de thema's water en natuur een hogere prioriteit kennen en dat in de onderlinge confrontatie van deze thema's (geldt ook voor woningbouw, bedrijvigheid, recreatie) er in gevallen concurrerende c.q. tegenstrijdige ruimteclaims te verwachten zijn.

4.1.3.1 *Bouwstenen optimalisering alternatieven*

Hieronder wordt beschreven hoe de basisvariant geoptimaliseerd kan worden naar een blauw, een groen en een rood alternatief. Hiertoe worden bouwstenen aangedragen. Vervolgens worden deelgebieden of locaties aangeduid waar meervoudige opgaven of claims liggen en waar nog keuzeruimte is.

In het reken- en tekenspoor worden aan de hand van de hier beschreven bouwstenen en verschillende keuzes voor de deelgebieden de alternatieven opgesteld. Het doel is om tot reële en integrale alternatieven te komen. Bouwstenen die in het reken- en tekenspoor als niet reëel worden bestempeld (qua draagvlak, betaalbaarheid, technische haalbaarheid), worden niet opgenomen in één van de MER-alternatieven. Indien tijdens het proces nieuwe inzichten naar voren komen, zullen deze op hun merites worden beoordeeld.

Blauw optimaal bouwstenen

Algemeen

- In dit alternatief kan worden gekozen voor een scenario waarin voor de lange termijn doelstelling de verdeling van het water over Waal en Lek (nu 2/3 om 1/3), 3/3 voor de Waal is.
- Langsdammen (i.p.v. kribben). Dit heeft effect op de waterstroming.
- Op elkaar aan laten sluiten van verschillende watergeulen.
- Afgraven en stroomlijnen van kades.
- Bij maatregelen dient het effect op de verzanding van het rivierbed te worden bepaald. Dit is vooral van belang voor de scheepvaart.
- Een aantal van deze algemene en hieronder beschreven gebiedsspecifieke voorstellen levert mogelijk conflicten op met natuurwaarden.

Gebiedsspecifiek

- Hurwenensche uiterwaard. Hier is een extra waterstanddaling (6 cm i.p.v. 2 cm) mogelijk.
- Heesseltsche uiterwaard. Hier is een grotere waterstanddaling mogelijk (> 5,5 cm).
- Bovenwaard. Aanleg verlengde geul (levert 9 cm op). Waarschijnlijk hoge kosten.
- Breemwaard. Hydraulische optimalisatie mogelijk. Waterstandeffect dient te worden berekend.
- Aansluiting Breemwaard – Crobsche Waard.
- Rijswaard. Hydraulische optimalisatie mogelijk. Aanleg hoogwatergeul gekoppeld aan geul Kerkewaard.
- Stiftsche uiterwaard. Aanleg groene rivier (mogelijk 30 cm). Of een hoogwatergeul bij Kop van Heerewaarden.
- Bato's Erf. Afgraven levert relatief veel waterstanddaling op. Afgraven toegangsweg levert 8 cm op.
- Zaltbommel. Hydraulische optimalisatie mogelijk door de geul en de oever naar achter te leggen.
- Varik. Aanleg groene rivier

Groen optimaal bouwstenen

Algemeen

- Hoger gelegen delen (stroomruggen en koppen) als 'blijf-afgebied' benoemen.
- Keuze om geulen tweezijdig aan te takken, met voldoende debiet.
- Terugbrengen van zandstranden tussen de kribben.
- Opvullen van 'witte vlekken' uit het natuurbeheerplan.
- Omzetten van agrarisch natuurbeheer naar natuurbeheer.
- Opvang van ganzen binnendijks.
- Ontwikkelen van nieuwe bosgebieden in combinatie met aanleg geulen.

Gebiedsspecifiek

- Nader te bepalen: locaties hoogwatervrije terreinen (in ieder geval bij Hurwenensche uiterwaard, Bato's erf).
- Voorstellen voor bosontwikkeling ter hoogte van: Cropsche Waard, Kerkewaard, Stiftsche uiterwaard, Heerewaarden.
- KRW-maatregelen:
 - Stiftse Waard (aantakken nevengeul en strang, natuurvriendelijke oever).
 - Rossumse Waard (herinrichting oeverzone, aantakken strang, verlagen oever).

Rood optimaal bouwstenen

Algemeen

- Bedrijfslocaties zijn communicerende vaten. Opheffen van bedrijfslocaties voor watergebonden bedrijvigheid levert ruimte voor water, natuur, kwaliteit maar vraagt om alternatieve economische ruimte elders. Bijvoorbeeld het opheffen van locaties als Van Oord en Howa zou gepaard moeten gaan met ontwikkeling van Poederoyen en/of De Zeiving.
- Het voorgestelde buitendijks woningbouwprogramma dient te worden afgestemd met de bestaande woningbouwprogramma's op lokaal en regionaal niveau. Bepaald dient te worden in hoeverre de locaties in een additionele behoefte kunnen voorzien.

Gebiedsspecifiek

- Zuilichem. Variant A, waarin bedrijventerrein Van Oord in westelijke richting wordt uitgebreid (inclusief verlenging kade) en ruimte biedt voor andere watergebonden bedrijvigheid. Bedrijf Howa kan hier naar toe en de vrijkomende locatie kan bijdragen aan hydraulische optimalisatie, natuuropgave en ruimtelijke kwaliteit van de dorpsrand. De inrichting zodanig uitvoeren dat een goede instroom richting Ruyterwaard mogelijk is. Ook relevant zijn hier de effecten op de bereikbaarheid en de onderliggende ontsluitingsroute van het terrein. Variant B, waarin het gebied van en rond bedrijfslocatie Van Oord wordt herontwikkeld naar een woonfunctie (wonen op de dijk) in combinatie met een recreatiefunctie (jachthaven). Van Oord en HOWA zullen in deze variant verplaatsen naar een andere locatie (bijvoorbeeld Poederoyen of De Zeiving).
- Bedrijventerrein Poederoyen. Terrein westelijke richting uitbreiden, binnen een nieuw aan te leggen dijk. De bestaande kade wordt verlengd. In de inrichting nadrukkelijk anticiperen op ligging binnen het project Munnikenland (Nieuwe Hollandse Waterlinie, landschap, natuur), bijvoorbeeld door groene/natuurlijke zoom. In de omgeving is nu een toeristisch overstappunt (TOP) geprojecteerd. Dit TOP dient te worden meegenomen in de voor te stellen totale gebiedsinrichting en/of in de effectbeoordeling een plek te krijgen.
- Bedrijventerrein Zeiving. Terrein in noordelijke en oostelijke richting uitbreiden (bovenop geplande westelijke uitbreiding) en ontsluiten op de Waal via een insteekhaven. Functie als strategisch

- gelegen, multimodale, groei- en opvanglocatie voor (te verplaatsen) logistieke/watergebonden bedrijven. Effecten op riviergeveiligheid en landschap dienen bepaald te worden.
- Vuren, Heuffterrein. Ontwikkeling 'wonen langs de dijk' op zowel het Heuffterrein als in Vuren-Oost (Ytong-terrein). In combinatie met behoud en ontwikkeling natuurwaarden en hydraulische optimalisatie. In de oude steenfabriek kan een recreatieve/culturele functie worden ontwikkeld. Het gaat om circa 60 -80 woningen. Compact bouwen dichtbij de kern Vuren, in lage dichtheden langs het oostelijk lint. Voor de lange termijn is het streven om het Ytong-terrein te saneren.
 - Brakel. Ontwikkeling dijkwoningen langs te realiseren dijkverlegging Brakel. Aanvullend voorstel om in het toekomstig gebied tussen de kern Brakel en de nieuwe dijk (noord-westelijke punt) de kern met woningbouw 'af te ronden' en ruimtelijke kwaliteit toe te voegen.
 - Herwijnen. Ontwikkeling beperkt aantal dijkwoningen langs de bestaande parallelle dijk. Ontwikkeling kan bijdragen aan verbeteren ruimtelijke kwaliteit.
 - Gameren. Ontwikkeling beperkt aantal dijkwoningen.
 - Haaften. Bestaande bedrijvigheid (Van Uden) en uitbreiding voor eigen behoefte faciliteren. Bereikbaarheid en leefbaarheid kern Haaften zijn hier beperkende factoren. Voor de lange termijn (40-50 jaar) is hier mogelijk een bypass voorzien.
 - Zaltbommel. Ontwikkeling 410 woningen op locatie Waalfront (300, gebaseerd op het gemeentelijk kwalitatief woonprogramma) en Buko-terrein (110, gebaseerd op het plan van private initiatiefnemer). Randvoorwaarde is dat ontwerp/inrichting nadrukkelijk afgestemd is op historische kwaliteiten en ruimtelijke structuur van de binnenstad/kern.
 - Oppijnen, Bitumarin-terrein. Herontwikkeling naar woonfunctie (tussen 25 en 70 woningen). Woonconcept, laadvermogen gebied en landschappelijke inpassing nader te bepalen.
 - Bato's Erf. Ontwikkeling (verblijfs)recreatie.
 - Voor recreatie wordt een aantal (intensieve) recreatieve voorzieningen meegenomen. Het betreft Loevestein (centrum/pleisterplaats), Fort Vuren (idem), Bato's Erf (bezoekerscentrum, camping), Fort Sint Andries (ontmoetingsplek, openluchttheater), Rivierpleisterplaatsen in de nabijheid van de kernen Varik, Zaltbommel, Tuil, Brakel, fort Vuren en een aantal Bakens aan het water.
 - Ter versterking van het recreatieve medegebruik van de Waal worden de volgende elementen meegenomen: aaneenschakeling struinroutes tot Waalpad, mogelijkheden voor extensieve sportvisserij langs plassen en oevers, extensieve bijzondere verblijfsrecreatie vooral in traject Fort Sint Andries - Hellow.
 - Ter versterking van de recreatieve beleving van de schaal en weidsheid van de Waal worden de volgende voorstellen gedaan: autoluw maken dijken, realiseren parkeervoorzieningen en uitzichtsplassen aan de dijken, Veertaxi Waalwest, maatregelen scheiding beroeps- en recreatievaart tussen monding Amsterdam-Rijnkanaal en Fort Sint Andries, ontwikkeling rivierstads- en dorpsfronten Zaltbommel, Brakel en Haaften.

4.1.3.2 Deelgebieden meervoudige opgaven

In onderstaand overzicht worden de deelgebieden/locaties genoemd waar meervoudige opgaven of claims liggen én waar nog keuzeruimte is ten aanzien van de beoogde gebiedsinrichting.

In de MER-alternatieven (blauw, groen, rood) wordt voor elk van deze deelgebieden een keuze gemaakt welke opgave optimaal wordt ingevuld, in het geval dat opgaven tegenstrijdig zijn. De 'secundaire' opgaven/claims worden alleen indien mogelijk of 'sub-optimaal' ingepast. In het MER-onderzoek en de -effectanalyse wordt op deze wijze nadrukkelijk en specifiek ingezoomd op de vraagstukken voor deze deelgebieden.

De onderzoeksresultaten uit het MER zijn vervolgens ondersteunend aan de keuzes die in het structuurvisie-spoor voor deze gebieden worden gemaakt.

Gebieden/locaties	Meervoudige opgaven/claims
Vuren	wonen, ruimtelijke kwaliteit, natuur, water, recreatie, cultuurhistorie
Poederoyen	economie, ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorie, natuur
Zuilichem	wonen, economie, ruimtelijke kwaliteit, water, natuur
Zeiving	economie, water, ruimtelijke kwaliteit, natuur, cultuurhistorie
Bovenwaard	water, natuur
Breemwaard	water, natuur
Crobsche waard	water, natuur
Kerkewaard (bypass)	water, natuur, economie, wonen
Gamerensche waarden	wonen, natuur, ruimtelijke kwaliteit
Zaltbommel	wonen, ruimtelijke kwaliteit, water, recreatie
Rijswaard	natuur, water
Bitumarin Oppijnen	wonen, ruimtelijke kwaliteit, water, natuur
Hurwenensche uiterwaard	natuur, water
Heesseltse uiterwaard	water, natuur
Varik (bypass)	water, wonen, ruimtelijke kwaliteit, natuur
Stiftsche uiterwaard	natuur, water
Heerewaarden	natuur, water
Bato's Erf	natuur, water, recreatie

4.2 Beoordelingskader

Van de beschreven alternatieven worden de verwachte effecten beschreven en beoordeeld in het MER. De basisvariant (huidige situatie plus autonome ontwikkelingen) fungeert hierbij als referentie voor de beoordeling van de effecten. De effectbeoordeling dient waar mogelijk kwantitatief te worden uitgevoerd. Waar dit niet mogelijk is volstaat een kwalitatieve beschrijving.

In onderstaande tabel zijn per thema en aspecten beoordelingscriteria genoemd die relevant zijn voor de milieubeoordeling.

Naast permanente effecten dient ook aandacht te worden besteed aan tijdelijke effecten.

Thema	Aspect	Criteria
Rivier & veiligheid	Hydraulica	Waterstandsdeling, rivierverruiming
	Dijken	Effecten op de stabiliteit van de dijken
	Sedimentatie	Effecten op het sedimenttransport van de rivier
	Scheepvaart	Vlotheid en veiligheid (dwarsstromingen, zichtlijnen, baggerdagen)
	Robuustheid	Invulling lange termijn opgave, restopgave
Water	Geohydrologie	Infiltratie Kwel
	Oppervlaktewaterkwaliteit	Beïnvloeding van de oppervlaktewaterkwaliteit

Natuur	Ruimtebeslag	Oppervlakteverlies, of –winst
	Waterhuishouding	Vernatting/verdroging
		Verandering in de stroomsnelheid
		Verandering in de overstromingsfrequentie
	Ecologische samenhang	Verandering in de populatiedynamiek
		Versnippering
	Verstoring & verontreiniging	Lichtverstoring
		Vermesting
		Geluidverstoring
		Verontreiniging
Optische verstoring		
Bodem	Vrijkomende (verontreinigde) grond	De hoeveelheid vrijkomende grond
		Verontreinigingen in de grond
	Bodemprofiel en zetting	De mate van aantasting van het bodemprofiel
	Bodemkwaliteit/nalevering uit de bodem	Sedimentatie (aanzanding; waar/hoeveel p.jaar)
		Kwaliteit achterblijvende grond
Landschap, cultuurhistorie & archeologie	Landschappelijke waarden	Aantasting of verlies van waardevolle landschappelijke elementen, lijnen en gebieden
	Aardkundige waarden	Aantasting of verlies van aardkundige waarden
	Cultuurhistorische waarden	Aantasting of verlies van waardevolle cultuurhistorische elementen, lijnen en gebieden
	Archeologische waarden	Aantasting van gebieden met een archeologische verwachtingswaarde
	Historische bouwkundige waarden	Aantasting of verlies van waardevolle historische bouwkundige waarden
Woon- werk- en leefomgeving	Wonen	Uitbreiding of verlies van het woningareaal (kwantiteit en kwaliteit)
		Beïnvloeding van de leefkwaliteit van de woonomgeving
	Werken	Uitbreiding of verlies van het areaal bedrijventerrein
	Recreatie	Mate van recreatief medegebruik
		Gebruik en beleving
		Scheiding beroepsvaart - recreatievaart
	Landbouw	Afname areaal
		Overlast van weidevogels
		Schade (nat, droog)
	Infrastructuur	Verkeersafwikkeling
		Verkeersveiligheid
		Bereikbaarheid
	Externe veiligheid	Verandering risicocontouren

Thema	Thema	
	Geluidbelasting	Geluidbelasting gevoelige gebieden en objecten
	Luchtkwaliteit	Fijnstof
		Geuremissie

Vanuit het thema of aspect ruimtelijke kwaliteit zijn mogelijk ook aanvullende criteria relevant. Ditzelfde geldt voor het thema of aspect duurzaamheid.

4.2.1 Effectbeoordeling per thema

Rivier en veiligheid

Hydraulica

De MER-alternatieven worden in een hydraulisch model ingevoerd en vervolgens worden de effecten op waterstandsding en rivierverruiming doorgerekend. In beeld wordt gebracht in hoeverre met de alternatieven kan worden voldaan aan de opgave voor rivierveiligheid zowel voor de korte termijn (16.000 m³/s bij Lobith) als voor de lange termijn (18.000 m³/s).

Dijken

De stabiliteit van de dijken langs de Waal moeten te alle tijden gewaarborgd worden. Op basis van enerzijds resultaten uit het hydraulisch model (stromingen, hoeveelheden, waterstanden e.d., in een maximaal scenario) en anderzijds inzicht in de huidige stabiliteit van de dijken (aan te leveren door Waterschap Rivierenland) worden de effecten van de alternatieven op de stabiliteit bepaald.

Sedimentatie

Ingrepen zoals de aanleg van hoogwatergeulen of kadeverlagingen kan tot een andere verdeling van water en sediment tussen de hoofdgeul en de uiterwaard leiden. De bevaarbaarheid van de hoofdgeul kan verminderen door sedimentatie in de hoofdgeul. Een kleine verandering kan de morfologie van de bedding ter plaatse al beïnvloeden, waardoor hinder voor de scheepvaart kan ontstaan.

Scheepvaart

Voorgestelde ontwikkelingen hebben mogelijk effecten voor de scheepvaart over de Waal. Veranderingen in de stroming (snelheid, dwarsstromen), ruimte voor scheepsbewegingen en verandering van zichtlijnen (vooral in bochten relevant) kunnen van invloed zijn op de vaarveiligheid. Het MER brengt de effecten op de vaarveiligheid in beeld voor de alternatieven. Daarnaast is de vlotheid waarmee schepen door de Waal kunnen varen van (economisch) belang. De vaarvlotheid kan negatief worden beïnvloed door onderhoudswerken die worden gepleegd aan de Waal (uit te drukken in het aantal baggerdagen en -locaties).

Robuustheid

De robuustheid geeft aan in hoeverre alternatieven nog ruimte bieden om eventuele verdere verhogingen van de maatgevende afvoer (tot 18.000 m³ of meer) en de bijbehorende waterstanden te kunnen opvangen. Hierbij wordt met name gekeken naar de resterende ruimte in een alternatief om (in de toekomst) nog meer ruimte voor de rivier te creëren.

Water

Geohydrologie

In het MER wordt in beeld gebracht waar als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen kans is op (toename) van infiltratie of kwel. De vraag of infiltratie of kwel een positief of negatief effect met zich meebrengt, hangt af van de gebruiksfunctie van het betreffende gebied. Derhalve wordt voorgesteld de kwalitatieve beoordeling van deze aspecten terug te laten komen bij de gebruiksfuncties (natuur, wonen, landbouw).

Oppervlaktewaterkwaliteit

In het MER worden eventuele effecten van de voorgenomen ontwikkelingen op de oppervlaktewaterkwaliteit beschreven.

Natuur

Ruimtebeslag

In het MER wordt voor elk van de alternatieven de toe- of afname van het huidige ruimtebeslag voor natuur kwantitatief bepaald. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in enerzijds de status die gebieden hebben of krijgen (Natura2000, EHS, bestemming natuur) en anderzijds de actieve inrichting van gebieden ten behoeve van natuurontwikkeling. Bovendien wordt onderscheid gemaakt in oppervlakten van te behouden c.q. te realiseren typen natuur (moeras, bloemrijk grasland, vochtig kleibos, e.d.). Specifiek worden de effecten op ruimtebeslag voor weidevogel- en ganzengebieden in beeld gebracht.

Waterhuishouding

Ingrepen in het watersysteem kunnen zowel positieve of negatieve effecten hebben op bestaande of te ontwikkelen natuurwaarden. In het MER worden de effecten van vernatting/verdroging (inclusief infiltratie/kwel), veranderingen in de stroomsnelheid en veranderingen in de overstromingsfrequentie op natuurwaarden beschreven.

Ecologische samenhang

De MER-alternatieven worden beoordeeld op de mate waarin ze bijdragen c.q. invulling geven aan het versterken van de ecologische samenhang in het gebied. Veranderingen in de populatiedynamiek en de mate van versnippering worden hiertoe in beeld gebracht. Beide aspecten worden in een op te stellen passende beoordeling (zie volgende paragraaf) meegenomen.

Verstoring en verontreiniging

Op voorhand kan niet worden uitgesloten dat er, als gevolg van voorgestelde maatregelen (blauw of rood), significant negatieve effecten op gekwalificeerde soorten en habitats (Natura2000) optreden. Daarom is waarschijnlijk een passende beoordeling nodig om de effecten van de inrichting aan de instandhoudingsdoelen te toetsen en waar nodig voorstellen te doen voor mitigerende maatregelen.

In deze passende beoordeling wordt nader ingegaan op de mogelijke verstoringen op natuurwaarden (tijdelijk en permanent), vanuit hydraulische maatregelen, recreatieve druk of veranderingen in woon- of werkgebieden. De volgende aspecten worden daarin meegenomen:

- lichtverstoring
- vermesting
- geluidverstoring
- verontreiniging
- optische verstoring
- mechanische effecten

Daarnaast wordt in het MER gekeken in hoeverre het plan positieve of negatieve bijdragen geeft aan de EHS-natuurdoelen. Tenslotte wordt in beeld gebracht in hoeverre de voorgenomen ontwikkelingen van invloed zijn op soorten, die zijn beschermd op grond van de Flora- en Faunawet.

Bodem

Vrijkomende verontreinigde grond

Vergravingen zijn nodig voor onder meer de aanleg van hoogwatergeulen en dijkverleggingen. Een deel van de grond kan mogelijk op de betreffende locatie of binnen het plangebied van Waalweelde West worden hergebruikt. Zo niet, dan zal deze grond moeten worden afgevoerd naar elders. De mogelijkheden voor hergebruik zijn afhankelijk van de fysische en chemische samenstelling van de vrijkomende grond. In het MER wordt globaal inzichtelijk gemaakt hoeveel grond er als gevolg van voorgestelde ontwikkelingen vrijkomt en waar deze grond mogelijk hergebruikt kan worden of naar toe getransporteerd kan worden (een globale grondbalans).

De bodemkwaliteit wordt vastgesteld middels een historisch bodemonderzoek of op basis van bestaande bodemonderzoeksgegevens.

Bodemprofiel en zetting

Het MER brengt de mate van aantasting/verstoring van het bodemprofiel als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen in beeld. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de verwachte mate waarin en de plekken waar sprake is van sedimentatie.

Bodemkwaliteit/nalevering uit de bodem, sedimentatie

In het MER dient aandacht te worden besteed aan de mate waarin de voorgenomen ontwikkelingen (vooral de hydraulische maatregelen; hoogwatergeulen) kan leiden tot het vrijkomen van stoffen uit de bodem. Voorzover er risico's bestaan voor nalevering van bepaalde stoffen (zoals fosfaat, chloride, nikkel) op natuurwaarden (Natura 2000, EHS) worden deze in beeld gebracht.

Daarnaast brengt het MER in beeld welke effecten op de bodem er te verwachten zijn als gevolg van (de veranderende) sedimentatie. Er wordt een indicatie gegeven van de plekken en hoeveelheden van sedimentatie.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Landschappelijke waarden

Het landschapsbeeld van de Waal haar directe omgeving zal veranderen als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen (hoogwatergeulen, dijkverleggingen, ontwikkeling vegetaties, bebossing en ontbossing, e.d.). In het MER worden de effecten op het landschap in beeld gebracht en beoordeeld. Het kan zowel gaan om aantasting of verlies van waardevolle landschappelijke elementen, lijnen en gebieden, als om positieve effecten op het landschap, zoals nieuwe landschapsstructuren, openheid of zichtlijnen.

Aardkundige waarden

De effecten (aantasting of verlies) van de voorgenomen ontwikkelingen op de geomorfologie binnen het plangebied worden kwalitatief in het MER beschreven. Onder meer de Algemene Hoogtekaart Nederland en de Geomorfologische kaart Nederland kunnen worden gebruikt als onderlegger bij de beoordeling.

Cultuurhistorische waarden

In het MER wordt in kwalitatieve zin een beschrijving gegeven van de verwachte veranderingen in het historisch gegroeide landschap en de huidige kenmerken en verschijningsvorm. Kenmerken die kunnen worden meegewogen zijn onder meer: verkavelings- en occupatiepatronen, historische ontsluitingen, beplantingselementen. Ingrepen kunnen enerzijds tot aantasting van deze waarden leiden, anderzijds

kunnen als gevolg van ingrepen juist oude structuren of elementen meer worden blootgelegd of hersteld worden.

Archeologische waarden

In het MER wordt in beeld gebracht waar archeologische waarden bekend en/of te verwachten zijn en waar zich bij de realisatie van voorgenomen ontwikkelingen risico's voor aantasting van het bodemarchief kunnen voordoen.

Historische bouwkundige waarden

In het MER wordt in beeld gebracht waar historische bouwkundige waarden aanwezig zijn en in hoeverre de voorgenomen ontwikkelingen tot aantasting van deze waarden leidt. Meegenomen worden: de aangewezen gemeentelijke- en rijksmonumenten, de beschermde dorps- en stadsgezichten en de Hollandse Waterlinie (waar onder meer Fort Vuren en de schootsvelden rondom Slot Loevestein onderdeel vanuit maken).

Woon-, werk- en leefomgeving

Wonen

In de MER-alternatieven worden verschillende voorstellen gedaan ten aanzien van het al dan niet toevoegen van woningen in het plangebied (binnen- en buitendijks). Mogelijk dat er woningen moeten wijken als gevolg van maatregelen. De uitbreiding of het verlies van het woningareaal wordt zowel kwantitatief als kwalitatief (meerwaarde voor lokaal/regionaal woningaanbod) beschreven.

Daarnaast wordt voor bestaande woongebieden beoordeeld in hoeverre de voorgenomen activiteiten de leefkwaliteit beïnvloeden. Het gaat hierbij onder meer om zaken als uitzicht (bevordering of belemmering), toegankelijkheid (woongebied zelf, en van woongebied naar natuur en landschap) en toe- of afname van hinder (zoals verkeer, geluid, hinder door insecten, grondwaterstijging).

De bescherming tegen hoogwater (veiligheid) is ook een belangrijk aspect bij de bepaling van de woon- en leefkwaliteit. Dit aspect wordt onder rivier en veiligheid uitgebreid beoordeeld.

Werken

De Waal is van betekenis voor de regionale economie. Buitendijkse bedrijventerreinen met mogelijkheden voor op- en overslag van en naar de Waal zijn van belang. Het MER dient inzicht te geven in de kwantitatieve toe- of afname van areaal bedrijventerrein als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen in de alternatieven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in riviergebonden en niet-riviergebonden bedrijvigheid.

Recreatie

Als gevolg van voorgestelde (groen-blauwe) maatregelen veranderen de recreatieve waarden en mogelijkheden in het gebied. Daarnaast worden specifieke nieuwe recreatieve waarden toegevoegd met Waalweelde West. In de beoordeling wordt gekeken naar het effect van voorgenomen activiteiten op de mate waarin het gebied recreatief zal worden (mede)gebruikt. Dit kan worden bepaald door inzicht te geven in: toe- of afname van de recreatieve aantrekkelijkheid c.q. kwaliteit van de gebieden zelf, van de recreatieve ontsluiting (aantal fiets- en wandelpaden, toeristische overstappunten, aantal plekken waar de recreant het gebied in kan) en van het aantal en typen recreatieve trekkers (pleisterplaatsen, bezienswaardigheden, activiteiten- of verblijfspoten e.d.).

Een specifiek aspect betreft de recreatievaart. Alternatieven worden beoordeeld op de (on)mogelijkheden voor de recreatievaart om het gebied (de Waal, nevengeulen, uitlopers) recreatief te bevaren. Dit hangt mede af van de mate waarin de recreatievaart (in deelgebieden) gescheiden kan worden van de beroepsvaart.

Landbouw

In het MER wordt de afname (kwantitatief) van landbouwareaal als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen in beeld gebracht. Daarnaast wordt beoordeeld in hoeverre in landbouwgebieden er sprake zal zijn van een toe- of afname van overlast door weidevogels en van droogte- of natschade (kwel) als gevolg van de ingrepen.

Infrastructuur

Als gevolg van voorgenomen maatregelen zal de verkeersontsluiting in het plangebied op sommige plekken veranderen (afsluiting wegen/dijken, aanleg nieuwe ontsluiting ten behoeve van recreatie, woongebied of bedrijventerrein). Anderzijds zullen ontwikkelingen een verkeersaantrekkende of reducerende werking hebben. In het MER wordt voor die plekken waar de verkeersstromen wijzigen als gevolg van voorgenomen maatregelen in beeld gebracht welke effecten dit heeft op de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid, van recreatieve plekken en van woon- en werkgebieden. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt in gemotoriseerd verkeer en langzaam verkeer (fietsen, landbouwverkeer).

Een specifiek te beoordelen aspect betreft de te verwachte (tijdelijke) verkeersbewegingen (over land of water) als gevolg van omvangrijke grondtransporten (ter uitvoering van maatregelen). Hinderaspecten van verkeer worden apart (bij geluid, luchtkwaliteit) beoordeeld.

Externe veiligheid

In verband met het vervoer van gevaarlijke stoffen over water zal onderzocht worden of door de voorgenomen ontwikkelingen de externe veiligheid (risicocontouren) wordt beïnvloed. De vraag of er gevoelige activiteiten worden voorgesteld die binnen de (nieuwe) risicocontour vallen is relevant?

Geluidbelasting

Relevante geluidbronnen voor het plangebied van Waalweelde West zijn scheepvaart, verkeer en bedrijvigheid. Daarbij zijn er verschillende geluidgevoelige functies en –gebieden te onderscheiden: woningen, natuur en recreatie. Het MER maakt inzichtelijk welke veranderingen er in de geluidsbelasting optreden als gevolg van voorgenomen ontwikkelingen en beoordeeld of en eventueel in welke mate de geluidnormen voor de genoemde functies worden overschreden.

Luchtkwaliteit

Bronnen die de luchtkwaliteit in het plangebied kunnen beïnvloeden zijn scheepvaart en verkeer. In het MER wordt bepaald op welke wijze de uitstoot van fijnstof als gevolg van voorgenomen ontwikkelingen verandert en welke effecten dit heeft op gevoelige functies (natuur, wonen).

4.2.2 Beoordelingsmethodiek

In het MER worden de effectbeoordelingen (kwantitatieve en kwalitatieve analyse) uitgedrukt in effectscores. Deze scores helpen om de verschillen tussen de alternatieven inzichtelijk te krijgen. Voorlopig wordt voorgesteld om een 7-puntschaal te hanteren voor de effectscores. De scores worden in alle gevallen bepaald ten opzichte van de basisvariant (huidige situatie en autonome ontwikkeling).

- ++ Zeer positief effect (t.o.v. de basisvariant)
- + Positief effect
- 0/+ Beperkt positief effect
- 0 Nagenoeg geen effect

- 0/- Beperkt negatief effect
- Negatief effect
- Zeer negatief effect

Zowel voor de specifieke deelgebieden (benoemd in paragraaf 4.1.3.2) als voor de totale alternatieven kunnen effectscores worden bepaald.

Naar een voorkeursalternatief

De effectbeoordeling van alternatieven op milieuaspecten is één van de afwegingsfactoren in het bepalen van een voorkeursalternatief welke in de structuurvisie wordt uitgewerkt. Andere mogelijke afwegingsfactoren zijn:

- Mate van doelbereik van alternatieven
- Financiële haalbaarheid van alternatieven
- Maatschappelijke kosten en baten
- Draagvlak bij betrokkenen (besturen, bedrijven, burgers)
- ...

Het bepalen van de relevante afwegingsfactoren en de 'weging' daarvan in de besluitvorming dient in een later stadium te worden uitgevoerd.

5 PROCEDURE EN ORGANISATIE

5.1 Betrokken partijen

Bij de m.e.r.-procedure voor structuurvisie Waalweelde West zijn verschillende partijen betrokken, die allen een eigen rol hebben.

Initiatiefnemer

Het project wordt aangestuurd door de Stuurgroep WaalWeelde West, waarin de bestuurders van de betrokken gemeenten en de provincie Gelderland zitting hebben. De provincie Gelderland zit de stuurgroep voor en is ook formeel de rechtspersoon. Daarom is de provincie Gelderland (het college van Gedeputeerde Staten) de formele initiatiefnemer voor het m.e.r..

Bevoegd gezag

Er komen meerdere bevoegde gezagen in beeld (zie hoofdstuk 1.5) bij het opstellen van het MER. Het gaat daarbij in ieder geval om de gemeenteraden van de grondgebiedgemeenten en Provinciale Staten die belast zijn met de besluitvorming over de structuurvisie. Waarschijnlijk komen ook de colleges van burgemeester en wethouders en Gedeputeerde Staten in beeld als bevoegd gezag. Om één en ander op elkaar te kunnen afstemmen is het verstandig om af te spreken dat er een coördinerend bevoegd gezag is. De coördinerende rol heeft een procedureel-administratief karakter. Het is niet de bedoeling om bevoegdheden over te dragen. De gemeenten blijven in staat om individuele afwegingen te maken die betrekking hebben op het eigen grondgebied en beleid. De afstemming is er op gericht om uiteindelijk gezamenlijk een MER en structuurvisie vast te stellen, welke het algemeen belang dient: rivierveiligheid op de langere termijn. Voorgesteld zal worden om de provincie Gelderland (Gedeputeerde Staten) te laten optreden als coördinerend bevoegd gezag inzake de m.e.r.-procedure.

Commissie m.e.r.

Het bevoegd gezag wordt in haar besluitvorming geadviseerd door de commissie m.e.r. Deze onafhankelijke commissie bestaat uit deskundigen op milieugebied. Voor elke procedure wordt een afzonderlijke werkgroep samengesteld. Deze werkgroep heeft tot taak het bevoegd gezag te adviseren over de inhoud van de richtlijnen of reikwijdte en detailniveau en later over de volledigheid en kwaliteit van het MER (Toetsingsadvies).

Wettelijk adviseurs

Het bevoegd gezag dient naast de Commissie m.e.r. ook advies te vragen aan de "wettelijke adviseurs". De wettelijke adviseurs zijn overheidsorganen die in de besluitvormingsprocedure, zoals die voor een bepaalde activiteit geldt, als adviseur zijn aangewezen op grond van artikel 7.1 lid 2 van de Wet milieubeheer.

Deze wettelijke adviseurs brengen advies uit over de richtlijnen voor het MER en in een later stadium over de inhoud van het door het bevoegd gezag aanvaarde MER.

Insprekers

In de procedure van de m.e.r. zijn twee momenten voorzien waarop een ieder gebruik kan maken van de geboden inspraakmogelijkheden. De insprekers kunnen hun zienswijze geven naar aanleiding van het uitbrengen van de startnotitie en naar aanleiding van het ter inzage gelegde MER. Het bevoegd gezag zal het publiek tijdig informeren wanneer en op welke wijze van de inspraakmogelijkheden gebruik kan worden gemaakt.

5.2 M.e.r.-procedure in relatie tot andere besluitvormingsprocessen

Op grond van de wetgeving voor milieueffectbeoordeling moet ten behoeve van de besluitvorming over de structuurvisie Waalweelde West een plan-MER worden opgesteld. De stuurgroep WaalWeelde West wil inzetten op een uitgebreide m.e.r.-procedure en voor die planonderdelen die een grote mate van concreetheit hebben de milieueffectbeoordeling zodanig uitvoeren dat deze ook de informatie voor het niveau van project-MER oplevert. Hier worden de stappen beschreven die in een uitgebreide m.e.r.-procedure doorlopen worden. Met dit voorstel voor reikwijdte en detailniveau van initiatiefnemer wordt invulling gegeven aan stap 1 en 2.

Stappen uitgebreide m.e.r.-procedure

Stap 1. Mededeling, kennisgeving en zienswijze

Het proces start met de mededeling van initiatiefnemer over de voornemen voor een m.e.r. aan bevoegd gezag. Initiatiefnemer zal daarbij deze startnotitie als voorstel aan het bevoegd gezag overleggen. Het bevoegde gezag geeft er kennis van dat het een besluit aan het voorbereiden is. In deze kennisgeving staat:

- dat de stukken over het voornemen ter inzage worden gelegd en waar en wanneer dit gebeurt
- dat er gelegenheid wordt geboden zienswijzen over het voornemen naar voren te brengen, aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn
- of de Commissie m.e.r. of een andere onafhankelijke instantie gevraagd wordt advies uit te brengen over de voorbereiding van het plan
- of de activiteit plaatsvindt in de ecologische hoofdstructuur of in een Natura 2000-gebied

Stap 2. Raadpleging en advies reikwijdte en detailniveau

Het bevoegde gezag raadpleegt de overheidsorganen en de adviseurs die bij het besluit moeten worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Raadplegen van de Commissie m.e.r. is niet verplicht, maar is op vrijwillige basis mogelijk. Wanneer de Commissie adviseert, stelt zij een werkgroep samen en brengt zij schriftelijk een (openbaar) advies uit. De stuurgroep WaalWeelde West adviseert om de commissie m.e.r. om advies vragen.

Stap 3. Opstellen MER

De initiatiefnemer stelt een MER op. Hieraan is geen wettelijke termijn verbonden.

Stap 4. Openbare kennisgeving en terinzagelegging

Het (coördinerend) bevoegd gezag geeft kennis van het MER en de voorontwerpstructuurvisie Waalweelde West en legt beide ter inzage.

Stap 5. Inspraak

Iedereen kan zienswijzen indienen over het MER en de voorontwerpstructuurvisie. De termijn is doorgaans zes weken.

Stap 6. Advisering door de Commissie m.e.r.

De Commissie m.e.r. brengt advies uit over het MER binnen de termijn die ook voor de zienswijzen geldt (doorgaans zes weken).

Stap 7. Definitief besluit, motivering

Het bevoegde gezag neemt een definitief besluit. Daarbij geeft het aan hoe rekening is gehouden met de in het MER beschreven milieugevolgen, wat is overwogen over de in het MER beschreven alternatieven, over de zienswijzen en over het advies van de Commissie m.e.r. Ook geeft het bevoegde gezag aan hoe burgers en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding van het plan zijn betrokken. Verder wordt vastgesteld hoe en wanneer er geëvalueerd wordt.

Stap 8. Bekendmaking van het besluit

Het besluit wordt bekendgemaakt. De bekendmaking vindt in principe plaats op de manier zoals dat in de wet staat op grond waarvan het besluit wordt genomen. Ook wordt het besluit medegedeeld aan de adviseurs, de overheidsorganen die bij het besluit zijn betrokken en degenen die zienswijzen hebben ingediend.

Stap 9. Evaluatie

Het bevoegde gezag evalueert de werkelijk optredende milieugevolgen zoals dat beschreven is in de evaluatieparagraaf van het besluit. Het bevoegde gezag neemt zo nodig aanvullende maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken.

6 GEEN SPIJT, PARALLELE PROJECTEN, MEELIFTERS

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de status van de verschillende projecten. Met status wordt hoe zij zich verhouden tot het structuurvisie-traject.

Geen spijt-projecten

Geen spijt-projecten zijn projecten die al een vergevorderde plan- of wettelijke status hebben. Voor deze projecten hoeven er geen afwegingen meer plaats te vinden in het kader van de structuurvisie. Het project kan dan ook los van de structuurvisie worden ontwikkeld. Het gaat om de projecten:

1. Munnikkenland
3. Crobsche Waard
4. Hurwenense Uiterwaarden
5. Heesseltse Uiterwaarden¹²
11. Kribverlaging w3, w4
- 18a. De minimale variant van Bato's Erf

Parallele projecten

Er is ook een aantal projecten (hoogwatervrije terreinen) waarvan het initiatief in grote lijnen duidelijk is, maar die verder uitgewerkt moet worden, bijvoorbeeld door middel van een programma van eisen. Het gaat om de projecten:

- 7 Bedrijventerrein Zuilichem
- 8 Bedrijfsterrein Haaften (Van Uden)
- 9 Bedrijfsterrein Opijnen (Bitumarin)
- 14 Vuren (Heuffterrein)
- 15 Zaltbommel

Indien deze projecten passen binnen alle wettelijke en beleidsmatige kaders van gemeenten, provincie en Rijk (onder andere ten aanzien van rivierveiligheid, compensatie, verevening en woonbeleid) kunnen deze projecten ook los van de structuurvisie verder worden ontwikkeld. Zij worden dan "geen spijt-projecten".

Het kan echter zo zijn dat het project aanloopt tegen deze bestaande kaders. Zij kan bijvoorbeeld behoefte hebben aan ruimere / andere beleidskaders of blauwe en/of groene compensatie buiten het projectgebied. In het structuurvisie-traject vindt juist een afweging plaats omtrent deze aspecten. Daarmee is de ontwikkeling deels afhankelijk van de structuurvisie-traject.

Initiatiefnemers kunnen er voor kiezen om parallel aan het structuurvisie-traject alvast te starten met het maken van schetsontwerpen / programma's van eisen over de nadere invulling. Hiermee verduidelijken zij

¹² De bestaande uitgangspunten en afspraken van het project Heesseltse Uiterwaarden (NURG) worden niet gewijzigd.

hun input tijdens de reken- en tekenfase tijdens het structuurvisie-traject. Dit heeft tot voordeel dat op basis hiervan de afweging gemaakt kan worden of het alsnog om een “geen spijt-project” gaat. Mocht uit deze afweging volgen dat het project toch niet in aanmerking komt voor de status “geen spijt-project”, dan kunnen de schetsontwerpen / programma’s van eisen in ieder geval meegenomen worden in het structuurvisietraject. De beleidsafwegingen in structuurvisie kunnen dan zo veel mogelijk in relatie tot de wensen van het project gemaakt worden. De keuze van het voorkeursalternatief aan het eind van de reken- en tekenfase is voor het structuurvisietraject een belangrijk inhoudelijk ijkmoment.

Het is voor risico van de initiatiefnemers van projecten om, voordat het formele proces van de structuurvisie is afgerond, in samenspraak met de gemeente(n) te starten met de voorbereidingen voor formele procedures ten behoeve van de projecten, zoals het bestemmingsplan.

Meelifters

Voor de overige projecten vindt de afweging ten aanzien van de belangen plaats in de structuurvisie. Zij liften dus mee met het structuurvisie-proces.

BIJLAGE 1

Projectomschrijvingen, ambities en uitgangspunten

Fase 1: Korte termijn

Hier worden de projecten beschreven die op de korte termijn (voor 2015) gerealiseerd kunnen worden. Het betreft onder meer projecten met rivierverruimende maatregelen waarmee de taakstelling van 16.000 m³/s ingevuld wordt.

1. Munnikenland

Beschrijving: Dijkverlegging en herinrichting/vergraving van de uiterwaard: geul.

Initiatiefnemer: Waterschap Rivierenland

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit en natuur	- Versterking beleving cultuurhistorische waarden met Slot Loevestein en de Nieuwe Hollandse Waterlinie
	- Ontwikkeling natuurlijk rivier- en getijdensysteem (als bijdrage aan Natura 2000 doelstellingen)
	- Zoveel mogelijk behoud bestaande natuurwaarden
	- De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Water	- Minimaal 11 cm waterstandsdeling (PKB KT maatregel)
	- Hydraulische samenhang met dijkverlegging Brakel (aansluiting moet geoptimaliseerd worden na realisatie beide projecten)
	Door verlenging van de geul kan 1 tot 9 cm extra waterstandsdeling gerealiseerd worden.
Recreatie	- Versterking recreatieve functie slot Loevestein

2. Ruyterwaard

Beschrijving: De aanleg van een hoogwatergeul, over de gehele lengte van de uiterwaard, gekoppeld met natuurontwikkeling in de vorm van slikkige oevers en dynamische stroomdalgraslanden.

Initiatiefnemer: Van Oord Nederland

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Het opslagterrein van Van Oord heeft een rommelige uitstraling: hierop moet een verbeterlag gemaakt worden. I.v.m. mogelijke verhuizing Van Oord wordt onderzocht of het industriële terrein een nieuwe functie zou kunnen krijgen.
Water	- Minimaal 5,5 tot 8,2 cm waterstandsdeling (afhankelijk van gekozen model)
Natuur	- Geen dwingende wettelijke randvoorwaarden
	- Kansen inzetten op moeras, open water, slikoevers, mogelijk lokaal oobos
	- De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Economie	- Relatie tot ontwikkeling bedrijfterrein Zuilichem (project 7)
Wonen	- Relatie tot ontwikkeling bedrijfterrein Zuilichem (project 7)
Recreatie	- Versterking Waalpad met Waalvertierplekken

- Verbetering recreatieve ontsluiting
 - Vindplaats Romeinse brug
- Cultuurhistorie

3. Crobsche Waard

Beschrijving: Natuurgebied op de noordoever van de Waal, ten westen van Haaften. Verwijdering van opgaande begroeiing t.b.v. waterstandsverlaging. Aanleg van een nevengeul met één of tweezijdige aantakking.

Initiatiefnemer: Van Oord Nederland i.s.m. private partijen.

Ambities:

- Ruimtelijke kwaliteit - Betere inpassing oude winplas.
- Water - Minimaal ca. 4 cm waterstanddaling
- Natuur - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
 - Huidige uiterwaarden in acht nemen (Blijf-af gebied)
 - Inzetten op dynamisch milieu met hoge hydrodynamiek. Inzetten in zuidelijk deel buiten zomerkade. Dus bij voorkeur tweezijdig aantakken.
- Economie - Handhaving bedrijventerrein
- Recreatie - Wandelroutes en observatiepunten
 - Bijzondere vormen van recreatief nachtverblijf
- Cultuurhistorie - De verwachting is dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn

4. Hurwenensche Uiterwaarden

Beschrijving: De Hurwenensche Uiterwaarden ligt ten oosten van Zaltbommel aan de zuidoever van de Waal (ca. 420 ha). Ontgraving op twee locaties: nevengeul (verlegging van de zomerkades) en uitbreiding van het bestaande laagdynamische natuurgebied De Kil.

Initiatiefnemer: Dienst Landelijk Gebied (DLG)

Ambities:

- Ruimtelijke kwaliteit - Verbeteren ruimtelijke kwaliteit d.m.v. natuurontwikkeling
- Water - Op dit moment wordt ingezet op 2 cm waterstands daling.
Maximaal is 6 cm waterstands daling mogelijk. Vooral het deel direct aan de rivier is hydraulisch gezien interessant.
- Natuur - 235 ha nieuwe natuur, in het kader van NURG
 - Ontgraving op twee locaties (nevengeul en vergroting laagdynamisch natuurgebied De Kil)
 - 'Blijf-af' en 'Let-op' gebied
 - Habitat- en vogelrichtlijngebied
 - Slaapplaats ganzen
 - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
- Recreatie - Behoud en ontwikkeling van bestaande extensieve vormen van recreatie (watervertierplek)
 - Realisatie van het Waalpad
- Cultuurhistorie - Behoud van het cultuurhistorisch waardevol heggelandschap, achter een zomerkade

5. Heesseltse Uiterwaarden

Beschrijving: De Heesseltsche Uiterwaarden (386 ha) liggen aan de noordoever van de Waal, nabij Heesselt. Aanleg hoogwatergeul.

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Verbeteren ruimtelijke kwaliteit d.m.v. natuurontwikkeling
Water	- Minimaal 5,5 cm waterstandsval (NURG) - Hydraulische optimalisatie wellicht mogelijk in het kader van WaalWeelde
Natuur	- N2000-gebied en 'Let-op' gebied voor ganzen - Bij inrichting geul kansen voor slikkige oevers, broedgebied kwartelkoning en parelhoen, paaiplaats vissen. - Gevolgen afname foerageergebied ganzen beschouwen - Oeververlaging langs de Waal ten behoeve van de toename morfodynamiek - Verontdiepen zandwinplaatsen - Sterkere Ecologische Hoofdstructuur
Recreatie	- Aansluiting op Waalpad met Waalvertierplekken - Bijzondere vormen van recreatief nachtverblijf
Cultuurhistorie	- Zoveel mogelijk behouden aanwezige cultuurhistorische waarden

6. Stiftische Uiterwaarden

Beschrijving: Het graven van een grote geul d.m.v. kleiwinning. De uiterwaard wordt ingericht als natuurterrein.

Initiatiefnemer: Particulier initiatief.

Ambities

Ruimtelijke kwaliteit	- Verbeteren ruimtelijke kwaliteit d.m.v. natuurontwikkeling
Water	- Geen doelstelling waterstandsval - Hydraulische optimalisatie wellicht mogelijk in het kader van WaalWeelde
Natuur	- De uiterwaard maakt deel uit van EHS - De hele uiterwaard wordt ingericht als natuurterrein - 'Blijf-af' gebied - Deels weidevogelgebied - Geen aanvullende inrichting natuur, tenzij hydraulisch ingrijpen noodzakelijk is. (In dat geval: mogelijk grotere dynamiek dwarskade verlagen, zomerkade doorsteken) - NURG-project (ligt voorlopig stil)
Economie	Kleiwinning (zeker 8 tot 15 jaar)
Recreatie	- Realisatie Waalpad - Verbetering recreatieve ontsluiting

7. Bedrijventerrein Zuilichem

Beschrijving: Ligging in de uiterwaard tussen Zuilichem en Brakel. Mogelijke herontwikkeling op initiatief van Van Oord, in combinatie met de herontwikkeling van Ruyterwaard (project 2). Inclusief verkenning (herontwikkeling) terrein HOWA.

Initiatiefnemer: Van Oord Nederland

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Hoogwatervrij gebied heeft een rommelige uitstraling. Verbeteringsslag op gebied van ruimtelijke kwaliteit - Bijdrage concreet maken identiteit Waal
Water	- Er mag geen opstuwung van de waterstand ontstaan t.o.v. de huidige situatie - De ontnomen ruimte voor nadere rivierverruiming is minimaal, ontwikkeling vindt plaats in stroomluwe delen van de uiterwaard.
Natuur	- Geen dwingende wettelijke randvoorwaarden - Kansen inzetten op moeras, open water, slikoevers en mogelijk ooibos - Plaatselijk potentie voor dynamische zandige oevers na verlaging - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Economie	- Mogelijke herstructurering bedrijventerrein - Wens van Van Oord Nederland: herontwikkeling bedrijventerrein tot buitendijks woongebied - Herstructurering mogelijk ook betrekking op terrein HOWA ¹³
Wonen	- Eventueel op de dijk mits van toegevoegde waarde voor Zuilichem en niet strijdig met de rivieropgave - Onderzoek naar herontwikkeling van het scheepswerfsterrein tot buitendijks woongebied.
Cultuurhistorie	- De verwachting is dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn

8. Bedrijventerrein Haften (van Uden)

Beschrijving: Het terrein Haften ligt op een terp tegen de kern van Haften en is een opgespoten terrein. Uitbreiding van het bedrijventerrein.

Initiatiefnemer: Van Uden Logistic Site Investments BV

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Zicht op grote loods Van Uden domineert in het zicht op bedrijventerrein Kerkenwaard - Aandacht voor milieueffecten en leefomgeving ten gevolge van (een toename) van vrachtverkeer. - Elke ontwikkeling heeft effect op de ruimtelijke kwaliteit aan weerszijden van de rivier, en dient met zorg ingepast te worden in het rivierenlandschap - Aandachtspunten bij inpassing: * relatie tot de dijken en de kern Haften * relatie met de overzijde van de rivier (woonontwikkeling Zaltbommel, project 15)
-----------------------	---

¹³ Toevoeging op verzoek van overheid

Water	<ul style="list-style-type: none">- Lange termijnontwikkeling onzeker vanwege de mogelijke aanleg van een bypass- Het project mag niet leiden tot opstuwing van de waterstand ten opzichte van de huidige situatie- Het te ontwikkelen gebied bevindt zich in stroomluwe delen van de uiterwaard, de ontnomen ruimte voor de rivier blijft hierdoor minimaal naar verwachting.
Natuur	<ul style="list-style-type: none">- Geen dwingende wettelijke maatregelen- De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Economie	Ontwikkelen van 19,5 ha bedrijventerrein waarvan: <ul style="list-style-type: none">* 13,5 ha containeroverslag, warehouse en watergebonden activiteiten* 6 ha bedrijvigheid met groothandelsdoeleinden en op beperkte schaal (bedrijfs)woningen
Wonen	<ul style="list-style-type: none">- Mogelijke woon-werk combinatie

9. Bedrijventerrein Opijnen (Bitumarin)

Beschrijving: Voormalig bitumenmattenproductie- en opslagterrein aan de noordoever van de Waal tegen het dorp Opijnen. Functieverandering richting woongebied.

Initiatiefnemer: Heijmans / Maapron

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	<ul style="list-style-type: none">- Het hoogwatervrije terrein is één van de terreinen langs de Waal met een verrommelde uitstraling. Verbeteringsslag op gebied van ruimtelijke kwaliteit- Bijdrage aan het concreet maken van de identiteit van de Waal, als recreatief gebruik mogelijk wordt gemaakt en er aandacht is voor cultuurhistorie, bijvoorbeeld door aanleg van een landgoed
Water	<ul style="list-style-type: none">- Het project mag niet leiden tot opstuwing van de waterstand ten opzichte van de huidige situatie- De ontnomen ruimte voor nadere riviervruiming is naar verwachting minimaal, doordat de terp in een stroomluw deel van de uiterwaarden ligt. Wel toets aan Beleidslijn grote rivieren
Natuur	<ul style="list-style-type: none">- Grenst westelijke zijde aan N-2000 gebied: Rijnswaard = 'Blijf-af' gebied- Aandacht voor eventuele bestaande laagdynamische natuurwaarden- Integratie van het gebied met het natuurgebied de Rijnswaard- De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Wonen	Ca. 50-70 woningen (indicatief)
Recreatie	<ul style="list-style-type: none">- Zie ruimtelijke kwaliteit
Cultuurhistorie	<ul style="list-style-type: none">- Nog niet onderzocht

10. Breemwaard

Beschrijving:

Breemwaard is nu ingericht als een natuurgebied. Hydraulische optimalisatie gebied.

Initiatiefnemer: Dienst Landelijk Gebied (DLG)

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Nog niet specifiek geformuleerd
Water	- Optimalisatie hydraulisch effect mogelijk maar wellicht in conflict met 'Blijf-af' gebied natuur
Natuur	- Streven naar jonge rivierduinen direct langs de Waal (veel zand in ondergrond)
- 'Blijf-af' gebied: huidige natuurwaarden in acht nemen
- Weidevogelgebied
- Mogelijkheid verkennen aantakken nevengeul
- De uiterwaard maakt deel uit van EHS

Fase 2: Uitloophase 1, realisatie na 2015

In fase 2 worden de projecten (verder) uitgevoerd waarvoor al wel een initiatief bestaat, maar die op de korte termijn niet direct noodzakelijk zijn om uit te voeren. Voor deze projecten zal in de eerste fase wel minimaal een start moeten worden gemaakt met de planstudie, om in fase 2 al tot realisatie te komen.

11. Kribverlaging w3 en w4

Beschrijving: Verlaging van de kribben aan beide zijden van de rivier met een meter op het traject tussen het Pannerdensch Kanaal en Gorinchem

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit conform de richtlijnen van de Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit Waal. (Is in 2009 afgerond)
Water	- PKB KT maatregel: waterstandsdeling van ca. 10 cm
- Mogelijk wordt een deel van traject W3 kribverlaging ingewisseld door pilot langsdammen
Natuur	- WaalWeelde volgt het lopende plantraject PKB
Recreatie	- Behouden van visstekken waar mogelijk

12. Brakel dijkverlegging

Beschrijving: Door de dijkverlegging wordt een hydraulisch knelpunt bij Brakel opgelost

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- De dijkverlegging zal de verrommeling van het gebied kunnen tegengaan, het biedt de mogelijkheid om verdwenen dijkwoningen terug te bouwen om de historische lintbebouwing van Brakel te versterken
Water	- Maatregel pakket WaalWeelde West + PKB lange termijn visie: waterstandsverlaging 1 tot 9 cm - Samenhang hoogwatergeul Munnikenland en hoogwatergeul Ruyterwaard: maatregelen versterken elkaar
Natuur	- Dijkverlegging deels in N2000 gebied (HR) dus aandacht voor verstoringseffecten bij uitvoering - Door dijkverlegging creëren buitendijks ganzenfoerageergebied - Aansluiten bij beheer huidig buitendijks gebied via inrichting Munnikenland - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Wonen	- Geen informatie
Recreatie	- Versterking van Waalpad met Waalvertierplekken - Versterking van de recreatieve ontsluiting

13. Heesselt dijkverlegging

Beschrijving: Kleine dijkverlegging met een lengte van 1 kilometer

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Behoud van het gebied (afstemming op project Heesseltsche uiterwaarden)
Water	- Maatregel pakket WaalWeelde West + PKB lange termijn visie: waterstandsverlaging van ca. 6 cm
Natuur	- Ingrep buiten N2000 gebied - Nog geen beeld van de ecologische potentie van het buiten te bedijken stuk - Handhaving huidige landbouwfunctie blijft optie - Door dijkverlegging potentie creëren buitendijks ganzenfoerageergebied - Een boskern handhaven, stroomlijnen tegen oude dijk aan - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Wonen	- Mogelijk moeten er woningen geamoveerd worden

14. Vuren, Heuffterrein

Beschrijving: Voormalig steenfabrieksterrein. In 2005 door het Rijk aangewezen als EMAB-locatie (experiment met aangepast bouwen)

Initiatiefnemer: Klop Beheer BV i.s.m. gemeente Lingewaal

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	<ul style="list-style-type: none">- Er ligt een kans om kwaliteit aan het gebied toe te voegen, mits de waarden van het gebied als uitgangspunt wordt genomen. Heuff-terrein: niemandsland, verwilderde natuur, vervallen steenfabriek met karakteristieke schoorsteen, strandjes- Het bijzondere landschap, cultuurhistorie en het recreatienetwerk rond Vuren worden versterkt als een betere beleving mogelijk is. Daarvoor moeten, waar mogelijk, relaties gelegd worden met plannen voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, natuurontwikkeling bij Slot Loevestein en ruimte voor de rivier in Munnikenland
Water	<ul style="list-style-type: none">- Het project mag niet leiden tot opstuwing van de waterstand ten opzichte van de huidige situatie. Deze EMAB-locatie moet netto ruimte opleveren voor de rivier, los van eventuele compensatie. Mogelijk kunnen ingrepen in de uiterwaard zodanig worden geoptimaliseerd dat enige waterstandverlaging behaald kan worden. Hiervoor zijn nog geen duidelijke doelstellingen geformuleerd- De ontnomen ruimte voor de nadere rivierverruiming dient minimaal te zijn, de inrichting dient hierop te worden afgestemd door ontwikkeling plaats te laten vinden in stroomluwe delen van de uiterwaard en parallel aan de dijk
Natuur	<ul style="list-style-type: none">- Indien herinrichting terrein met nieuwe geulen dan kansen voor dynamische natuur (verontdieping slikoevers)- Aansluiting zoeken bij plan Staatsbosbeheer- Vrijkomende grond van geulen inzetten voor het verontdiepen van oevers (huidige en potentiële)- Aandacht natuurwaarden hoogwatervrij terrein- Paaimogelijkheid voor riviervissen- De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Economie	<ul style="list-style-type: none">- Nog niet bekend
Wonen	<ul style="list-style-type: none">- Gedifferentieerd woonprogramma (ca. 60 – 140 woningen (indicatief))
Recreatie	<ul style="list-style-type: none">- Mogelijkheden afhankelijk van de ontwikkelingen en de te maken plannen. (Mogelijk strand met wandelroutes, kunst en horeca in voormalige steenfabriek. Indien mogelijk wordt een relatie gelegd met Fort Vuren (1 km schootsveld).
Cultuurhistorie	<ul style="list-style-type: none">- Onderdelen van voormalige steenfabriek, schoorsteen is historische landmark

15. Zaltbommel

Beschrijving: Te herontwikkelen industrieterrein met een aan het water liggend centrum met woningen, retail en voorzieningen. Aangewezen als EMAB-locatie.

Initiatiefnemer: Gemeente Zaltbommel samen met Volker Wessels Vastgoed en Smits Bouwbedrijf

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Versterken van de historische binnenstad Zaltbommel door verbinding binnenstad en buitenstad
Water	- Het project mag niet leiden tot opstuwing van de waterstand ten opzichte van de huidige situatie. Daarbij moet wel rivierkundige winst behaald worden, los van eventuele compensatie. - De ontnomen ruimte voor nadere rivierverruiming is naar verwachting minimaal, omdat de uiterwaard zich bevindt tussen twee hydraulische knelpunten in die aan deze zijde van de rivier niet zullen worden opgelost (i.v.m. aanwezige bebouwing/ kern van Zaltbommel) Zolang deze knelpunten bestaan heeft verruiming in deze uiterwaard zeer weinig effect.
Natuur	- Geen dwingende wettelijke randvoorwaarden of specifieke ecologische eisen
Economie	- 2000 m2 aan commerciële en 1000 m2 havengerelateerde voorzieningen
Wonen	- 300 woningen (waterwonen, appartementen, grondgebonden) Op het terrein van Busker kunnen 110 woningen gerealiseerd worden
Recreatie	- Ontwikkelen van retail en havengerelateerde voorzieningen

Kanttekening: Waalbommel BV heeft ondertekend met de opmerking dat zij zich niet kunnen vinden in het uitgangspunt dat rivierkundige winst behaald moet worden, los van eventuele compensatie. Bovendien geven zij aan dat het gewenste programma van De Hoge Dennen ontbreekt. Deze ambitie bestaat uit een toevoeging van ca. 50 woningen en ca. 3.000 m2 commercieel vastgoed.

Fase 3: Studie en realisatie op middellange termijn, 2020 – 2050

In fase 3 worden de maatregelen uitgevoerd, waar mogelijkheden worden gezien voor het behalen van additionele waterstandsverlaging en verbetering van ruimtelijke kwaliteit, maar waarvoor op dit moment nog geen concrete planvorming en/of initiatiefnemers zijn.

16. Ontwikkeling dijkwoningen Vuren-Oost

Beschrijving: Ontwikkeling van woningen op dijktraject tussen bedrijfsterrein Ytong en Zeiving of op het bedrijfsterrein Ytong op de lange termijn

Ambities:

Planstudie moet nog worden opgestart.

17. Zeiving, ontwikkeling bedrijventerrein

Beschrijving: Herontwikkeling en uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein tot een watergebonden bedrijventerrein door aanleg van insteekhaven

Initiatiefnemer: samenwerking tussen de gemeente Lingewaal, Neerijnen, Zaltbommel en Maasdriel en de provincie Gelderland.

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Rekening houden met de visuele relatie tot de overkant van de rivier, waar Brakel ligt
Water	- Het project mag niet leiden tot opstuwung van de waterstand ten opzichte van de huidige situatie
Natuur	- De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Economie	- Fase 1 ca. 20 ha. Fase 2 ca. 30 ha
Recreatie	- Door aanwezigheid pontje mogelijkheden vertierplek
Cultuurhistorie	- Ontwikkeling van Zeiving staat op spanning met de kernwaarde 'openheid' van de NHW

18. Heerewaarden (NURG)

Beschrijving: Smalle uiterwaard tussen het Kanaal van St. Andries en Bato's Erf op de zuidoever van de Waal. Bijzondere plek omdat vroeger de Waal en Maas hier samenstromden. De gemeente Maasdriel wil geen geul

Ambities: Studiegebied voor de 3^e fase

Ruimtelijke kwaliteit

Water

Natuur

- Rivieroever kansrijk voor rivierduinvorming
- Er is een natuurlijke zandige oeverwal aanwezig
- De uiterwaard maakt deel uit van EHS

Cultuurhistorie

- Maas en Waal stroomden hier vroeger samen
- Buitendijks liggen oude dijken van voor 1500 die het waard zijn om te behouden en meer herkenbaar te maken in het landschap
- Ontwikkeling Bato's Erf (fundament steenfabriek, schoorsteen en andere historische bebouwing, mogelijk verwijdering beton/asfalt, toegangsweg)

Recreatie

- Ontwikkelen recreatieve functie Bato's Erf.

19. Bovenwaard (Herwijnen)

Beschrijving: Relatief smalle uiterwaard aan de noordoever van de Waal, ten zuiden van Herwijnen. Het idee is om een oevergeul te graven voor veilige waterafvoer en bijdrage voor natuurontwikkeling

Ambities:

Ruimtelijke kwaliteit	- Versterken zichtbaarheid rivierdynamiek, bijdrage aan ontwikkeling dynamische natuur
Water	- Maatregel pakket WaalWeelde West: ca. 3 cm
Natuur	- Geen dwingende wettelijke randvoorwaarden - Geen aanleiding voor natuurmaatregel - Indien maatregel vanuit veiligheid gewenst: * Geul in ondergrond aanwezig uitgraven * Zandige kop blootleggen ten behoeve van meer morfodynamiek - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Recreatie	- Optie voor watervertierplek
Cultuurhistorie	- Behoud archeologisch monument

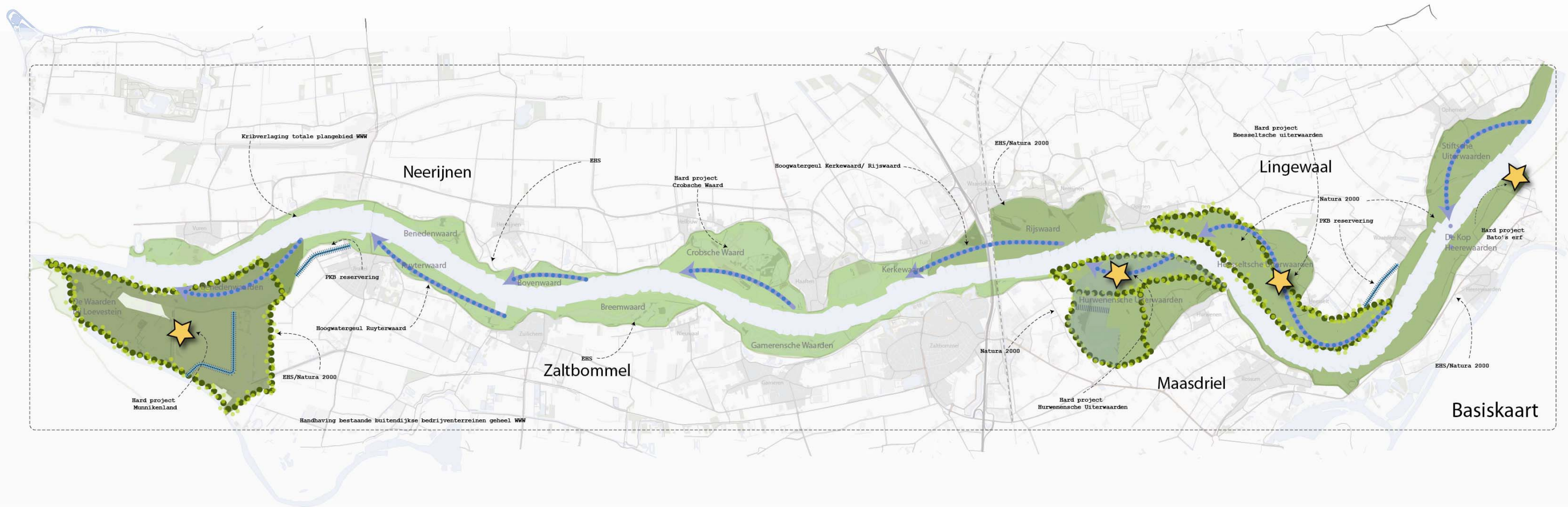
20. Rijnswaard/ Kerkewaard hoogwatergeul

Beschrijving: De Rijnswaard en de Kerkewaard zijn gelegen ten zuiden van Waardenburg op de noordoever van de Waal. Geul verlengen

Ambities:

Water	- Maatregel pakket WaalWeelde West: ca. 2 cm
Natuur	- Maximaal behoud bestaande natuur, alleen ontwikkeling in en langs geul, wanneer dit niet in aanmerkelijke mate ten koste gaat van de huidige natuurwaarden - Geul verlengen tot in Kerkewaard: potenties voor oevers en pionier stroomdalvegetaties - De uiterwaard maakt deel uit van EHS
Recreatie	- Bijzondere vormen van recreatief nachtverblijf

BIJLAGE 2 Basisvariant

COLOFON

Opdrachtgever	: Stuurgroep Waalweelde West
Project	: Startnotitie structuurvisie / MER Waalweelde West
Dossier	: BA2383-101-100
Omvang rapport	: 56 pagina's
Auteur	: DHV i.s.m. provincie Gelderland
Bijdrage	: Bastiaan Kok, Jan Willem van Veen (DHV), Irma Bijker, Marc van Hemmen (provincie Gelderland)
Interne controle	: Mark Groen
Projectleider	: Bastiaan Kok
Projectmanager	: Mark Groen
Datum	: 24 januari 2011
Naam/Paraaf	:

DHV B.V.

Verlengde Kazernestraat 7

7417 ZA Deventer

Postbus 927

7400 AX Deventer

T (0570) 63 93 00

F (0570) 63 93 01

E deventer@dhv.com

www.dhv.nl